בס"ד

על פי שיעוריו של

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

שלושה שיעורים על התורה

חלק א: מעלת עמל התורה ולימוד בחבורה

חלק ב: לימוד תורה לשמה ושלא לשמה

חלק ג: כוחה של תורה: הניצוץ הקדוש שאינו נותן מנוחה

הסודות להצלחה שלך

www.yoursuccesstoolbox.com

תוכן העניינים

חלק א: מעלת עמל התורה ולימוד בחבורה 3

חלק ב: לימוד תורה לשמה ושלא לשמה 13

חלק ג: כוחה של תורה: הניצוץ הקדוש שאינו נותן מנוחה 29

מבוסס על תמלול השיעורים

בס"ד

על פי שיעורו של

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

מעלת עמל התורה ולימוד בחבורה

הסודות להצלחה שלך

www.yoursuccesstoolbox.com

תוכן העניינים

1. גרסה ואחר כך סברה 3
2. מצווה גדולה בעצם הקריאה 3
3. כל פעם מצווה חדשה 4
4. מי שאין לו רב שילמד אותו 4
5. איך מכירים רב טוב 5
6. הבור שאין בו מים 5
7. לימוד תורה בעוני 5
8. אדם לעמל יולד 6
9. לא תימצא בארץ החיים 6
10. התורה נקראת על שמו 6
11. סיפור: הרב אהרן קוטלר 6
12. שני ילדים ורכבת למיר 7
13. הישיבה בלייקווד 7
14. קביעות מקום 8
15. רבי יוחנן וריש לקיש 8
16. חכם שמעון אגסי 8
17. אפרוחים וביצים 8
18. אילן שנטוע במקום קבוע 9
19. השמיעני את קולך 9
20. מלאכים מקיפים את הלומד 10
21. אין התורה נקנית אלא בחבורה 10
22. ורדפו מכם חמישה מאה 11
23. היאכל תפל מבלי מלח 11
24. בחוץ לארץ לומדים בעיגול 11
25. דבש וחלב תחת לשונך 12
26. ברכה וסיום 12

השיעור המלא: https://youtu.be/omeymm5kfRY

1. גרסה ואחר כך סברה

"לעולם ליגרס איניש והדר ליסבר". זאת אומרת: בלימוד תורה לא תמיד אפשר לבאר כבר בהתחלה, בפרט אדם שעוד לא למד טוב את הסוגיה, והיא חדשה בשבילו. קודם כל יקרא, וכך היו אומרים הראשונים: גרסה חצי ביאור.

מה זה גרסה? כמו ריחיים של גרוסות. כך רש"י כותב: גרוסות הן חיטים שלוקחים וכותשים אותם לשני חלקים או לארבעה. זאת אומרת, קודם יקרא ואחר כך יבאר את דבריו. למה? כדי שלאט לאט יכנס לתוך העניין. והביא פסוק שנאמר: **גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ** (תהלים קיט, כ).

מכאן הביא ראיה שאפשר ללמוד תורה בהתחלה בגרסה ואחר כך לבאר. למה? כיוון שידוע שיש מחלוקת גדולה בין הראשונים: האם אדם שלומד תורה בלי להבין יוצא ידי חובת לימוד תורה או לא. עיקר קיום מצוות לימוד תורה הוא שיבין מה שהוא לומד. אם הוא לא מבין, הוא לא קיים מצוות תורה. מה זה תורה? מלשון הוראה, שהוא ידע מה מותר, מה אסור, מה עושים ומה לא עושים. לכן צריך להבין.

2. מצווה גדולה בעצם הקריאה

בתחילה מותר לקרוא גם אם לא מבין, ואחר כך יחזור ויבאר את דבריו. רבנו בחיי כותב על הנושא הזה, שהוא די שכיח אצל כל אחד מאיתנו: אנחנו קוראים בתורה בבית הכנסת, האם הבנו את כל הפרשה? פרשת בראשית, מי הבין אותה? אף פעם אי אפשר להבין אותה עד הסוף. שבעים שנה לא הבנו אותה.

אז מה עושים? אומר רבנו בחיי: אנחנו קוראים בתורה ולא תמיד מבינים, אבל יש בזה מצווה גדולה בעצם הקריאה, ושכר גדול. אותו דבר נביאים וכתובים. אתה קורא פסוקים מאיוב, פסוקים מתהילים, ולא תמיד אתה מבין הכול. ובכל זאת אתה מקיים את המצווה כעיקרה, כמו שכתוב: **וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה** (יהושע א, ח). הגיית הפה היא קריאה, ועצם הקריאה מקיימת מצווה.

בעניין הזה כתב המגן אברהם שיש הבדל בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה. תורה שבכתב, כל המקרא וכל התנ"ך, אתה מקיים מצווה גם אם אתה לא מבין. על ידי עצם הקריאה אתה בורא מלאכים ומקיים את העולם. אבל תורה שבעל פה, שהיא לדעת מה אסור ומה מותר, לא מועיל שתלמד בלי שתבין.

לכן כתב הרב חיד"א שבמשניות ישתדל להבין מה שיכול. מה שיכול להבין, יבין, ומה שלא, יקרא גם כן, וקיים לפחות מצוות עשה של **וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה**. ואם לא מצא רב שילמד אותו, או שאין מפרש, או שגם המפרשים קשה לו להבין אותם, מה הדין? כתוב שאפילו אם הוא לומד וטועה, כך כותב רבנו בחיי, וכך הביא החיד"א גם בשם הזוהר הקדוש.

3. כל פעם מצווה חדשה

הגמרא אומרת שאפילו אדם שאמר כל היום "ואחות לוטן תמנע", על כל פעם ופעם יש לו מצווה. **וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע** (בראשית לו, כב). מה אכפת לנו תמנע? ובכל זאת, חזר על זה כל היום אלף פעמים, על כל פעם ישוב מצווה.

למה? תסביר לי, הרי זה אותו פסוק. אומר שם שיש שבעים פנים לתורה, ואומר דבר פלא: שכל רגע העולמות שם משתנים. איך אתה יודע שכל העולמות משתנים כל רגע? תסתכל על הכוכבים. אם תסתכל במצפה הכוכבים, תראה שאין שנייה דומה לשנייה חברתה. הכוכבים שעומדים כעת באותה שורה, באותו מסלול, הם במסלול כל שנייה, כל הזמן במצב של תנועה. כלומר, הקדוש ברוך הוא מראה לנו שהעולמות למעלה משתנים מרגע לרגע.

אז אומר: מה שאמרת "ואחות לוטן תמנע" מקודם, הכוכבים האלה החדשים שבאו בשורה אחר כך לא שמעו. אתה אומר עוד פעם, וכל פעם שאתה אומר, אתה מקיים מצווה מחדש. תשים לב כמה מצוות אתה יכול לעשות. כך גם נשימה אחרת של האדם: נשימה אחרת זה נשמה חדשה, כי כל פעם יש עוד נשמה ועוד נשמה. הוא חושב שזו אותה נשמה, אבל זו לא אותה נשמה, כי הוא נושם כל רגע. על כל נשימה ונשימה, **כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ** (תהלים קנ, ו). יפה.

אם כן, כיוון שהעולמות משתנים מרגע לרגע, מה שאמרת מקודם לא אמרת עכשיו, ואתה אומר כל פעם.

לפי זה מובן: תאר לך יום כיפור. כמה וידויים יש שם, כל הסליחות והתפילה והעמידה. חונן הדעת, טוב ומטיב לבריות, יודע כל נסתרות, חוזרים על זה כמה פעמים ועוד ועוד. גמרנו את יום כיפור, לך לאכול בשמחה, תקעת שופר, תתפלל ערבית, ושוב אתה אומר: סלח לנו אבינו, כי חטאנו. הרי כל יום כיפור קראנו כמה וידויים, עשרה וידויים, בלחש ובחזרה, ועכשיו ביום חדש, י"א בתשרי, אתה צריך עוד פעם לומר סלח לנו אבינו. אז מכאן ראינו כמה מעלה של אדם שלומד תורה וחוזר וחוזר וחוזר.

4. מי שאין לו רב שילמד אותו

מה יהיה אם לא מצא רב שילמד אותו, והוא לומד תורה לבד? כך הזוהר בפרשת קדושים כותב: הוא לומד תורה ולא מסביר את זה נכון, אולי מסביר גם טעות. כיוון שאין לו רב ואין לו הרבה שכל, והוא מסכן ולא קיבל הדרכה, זה נחשב לו לימוד תורה. ולא רק זה, אלא נוטע אילנות גדולים בגן עדן, ויש לו שם ערבה נחל.

אבל יש הבדל: אם יש לו רב והרב טעה והסביר לו טעות, אין לו שכר. לכן צריך לחפש רב שהוא מדקדק, שלא יגיד לו דבר לא נכון. כך אומר רבי שמעון בר יוחאי בפרשת קדושים, דף סה. אם אתה לומד תורה אצל חכם, תבדוק שזה חכם שמסביר נכון ולא יסביר לך טעות. אבל אם למדת לבד ולא היה לך רב, מה יעשה? באמצע הלילה נדדה שנתו, קם לספור כוכבים, מה עשה? ישב, פתח ספר ולמד, אבל לא הבין נכון. יש לו שכר, ולא רק זה, אלא יש לו אילנות בגן עדן וערבה נחל. כך קורא לזה רבי שמעון.

ואיך אדם פשוט יכול לדעת אם הרב שלו הוא רב איכותי? אם הוא לומד לשם שמיים, בשמיים יגלו לו אם מה ששמע נכון או לא נכון. יהיה לו איזה חבר או איזה רב אחר, ישמע מפיו, ואז יבין שזה לא נכון.

5. איך מכירים רב טוב

לכן צריך לחפש רב שהוא בקיא ויודע. כבר כתב החיד"א: רב שאומר לך לפעמים "טעיתי", זה רב. אבל אחד שכל הזמן לא צודק, זה לא רב, תברח ממנו. וכך גם כתב החתם סופר, אפילו על חבר: אם לקחת חבר שתמיד מתווכח איתך ותמיד הוא צודק, תברח ממנו. אבל אם לפעמים הוא שומע אותך ולפעמים לא, לפעמים אומר לך כן ולפעמים אומר לך לא, אז זה אולי אמיתי.

6. הבור שאין בו מים

הרב אברהם אזולאי כותב: **וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם** (בראשית לז, כד). הבור הוא גיהינם, נקרא בור, זה אחד השמות של גיהינם. למה אין בו מים? אין לו תורה. אבל מי שיש לו תורה, אפילו תורה כלשהי, אפילו פרק תהילים שקרא, אפילו שקרא "ואחות לוטן תמנע".

כתוב בתורה שלוש מילים: ואחות לוטן תמנע. מי זאת היתה תמנע? פילגש של אליפז. היא היתה בת מלכים, ובאה להידבק בזרעו של אברהם אבינו. הלכה אצל אברהם, שלח אותה. אחר כך הלכה ליעקב אבינו, גירש אותה. אמרה: אני רוצה להדבק בזרע אברהם. אליפז, בן עשו, לקח אותה ועשה אותה פילגש בלי זכויות. הסכימה להיות שפחה, העיקר להידבק בזרע אברהם. את מי ילדה? עמלק. לכן עמלק שונא אותנו. הכול משמיים.

7. לימוד תורה בעוני

הרמב"ם כותב כמה חמור לימוד תורה. הרי ראינו שמי שהרג בשגגה צריך לברוח לעיר מקלט, ומה כתוב בגמרא? רבו עמו גולה. למה? כי אי אפשר להיות רגע בלי תורה. אומר הרמב"ם: האדם דומה לדג. דג לא יכול לחיות רק

במים. אתה מוציא אותו מהמים, תחזיר אותו למים מהר, אחרת ימות. ככה גם האדם צריך לדעת שבלי תורה אי אפשר לחיות.

הסמ"ג, רבנו משה מקוצי, מבעלי התוספות, היה גדול החכמים, וכתב ספר מצוות גדול. הוא כותב שם: שילמד אדם ולא יאמר "עד שיהיה לי כסף אלמד תורה". יזכור כמה עניים למדו תורה ונהיו גדולים בתורה.

הלל הזקן היה חוטב עצים. כל יום היה מרוויח רק שתי מטבעות, חצי נתן לבית המדרש וחצי לאנשי ביתו. פעם אחת לא היתה עבודה ולא היה כסף, ולא הניחו אותו שומר הפתח להיכנס. מה עשה? עלה על הגג ושכב שם, עד שירד עליו שלג בגובה שלוש אמות. היה ליל שבת, והוא שמע תורה מפי שמעיה ואבטליון. בבוקר מה היה? ראו דמות של בן אדם. אמר שמעיה לאבטליון אחיו: למה היום אין אור? תסתכל למעלה. אמר לו: אני רואה דמות של בן אדם. עלו שניהם, זקנים היו, והביאו מים, המיסו את השלג והוציאו אותו משם, סחבו אותו, הדליקו אש ביום שבת. אמרו: ראוי זה שנחלל עליו את השבת. אם בשביל ללמוד תורה היה מוכן לקפוץ לשלג.

ורבי חנינא בן דוסא היה עשיר? לא. היה לו רק קב חרובים משבת לשבת, זה מה שהיה אוכל מערב שבת לערב שבת. ובכל זאת היה לו נס: אשתו היתה מדליקה את התנור כל יום שישי, כאילו יש להם לחם, בשביל שלא תתבייש אצל השכנות. יום אחד אמרה שכנה אחת: אני הולכת לראות, אני רואה שאין להם לחם אף פעם. הלכה לראות, ופתאום נעשה נס, כל התנור התמלא פיתות. צעקה לה: מהר, תביאי מרדה להוציא את הפיתות! מה אומרת הגמרא? גם היא הלכה להביא מרדה, כי ידעה שיהיה לה נס.

אחריו היה גם רבי עקיבא. בהתחלה רועה צאן, ואחר כך התחתן עם רחל. לא היה להם מזרן לישון, היו לוקחים חבילות קש ויושנים עליהן, ובבוקר מנקים את השיער מהקש. יום אחד בא אליהו הנביא ודפק בדלת וביקש קש. אמר: אשתי ילדה, ואין לו קש להשכיב את התינוק. אמר לה רבי עקיבא: את רואה, המצב שלנו יותר טוב, הם אין להם אפילו קש בשביל התינוק. ובסוף, מה עשה להז? ירושלים של זהב.

רבי יהושע בן חנניה היה פחמי, עושה פחמים. רבן גמליאל בא אליו הביתה ואמר לו: מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה. הכול שחור. ובכל זאת למד תורה, תראה כמה תורה למדו.

ורבי אליעזר הגדול, בהתחלה היה בגיל עשרים ושמונה. אביו הדיר אותו מנכסיו, ברח לירושלים והיה אצל רבן יוחנן בן זכאי.

רב כהנא היה מסכן. מה היה מוכר? דיקולא. דיקולא זה סלים העשויים מענפים של זית, מוכר בבתים בכמה גרושים, והיה כהן עוד.

הוא אומר: מכאן תראה כמה היו גדולים בתורה ואיך עסקו.

8. אדם לעמל יולד

באה הגמרא בסנהדרין: אמר רבי אלעזר, **אָדָם לְעָמָל יוּלָּד** (איוב ה, ז). מה נכתב? אינו יודע אם לעמל של תורה או לעמל של דרך ארץ. זאת אומרת, עמל: או שילך לעבוד בבניין, או שיעמול בתורה. אם זכה ללמוד תורה, אז עמלה של תורה, זה "העמל יולד".

9. לא תימצא בארץ החיים

ועל התורה אמר איוב: **וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים** (איוב כח, יג). מה פירוש ארץ החיים? הרמב"ם פירש: במי שמחיה את עצמו עליה. מי שמחפש תענוגים, אוכל וטיולים, אין לו תורה. וכל דבר שאדם מחייה בו את עצמו, אסור לך ללכת בדרך הזאת. לא תימצא, כותב הרמב"ם, במי שרודף אחרי מלבושים יקרים, והצעות מפוארות, ומאכלים משובחים, ומשקאות שונים, ומחפש כל מיני מחיה וכדומה. אלה לא תמצא אצלם תורה.

ועל זה אמר דוד המלך: **נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי** (תהלים קיט, קה). מה זה נר? נר זה קטן. נר אחד: אם הוא מתחיל ללמוד תורה מעט, אתה לומד תורה מעט, מיד יפתחו לך שערים גדולים בשמיים, ואתה תהיה כמו מעיין המתגבר.

10. התורה נקראת על שמו

והתורה נקראת על שמו. איפה ראינו שהתורה נקראת על שמו? בפסוק הראשון בתהילים: **אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים... כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה** (תהלים א, א-ב). שואלת הגמרא: התחיל

"תורת ה'", ופתאום אמר "בתורתו"? אלא לפני שלמד, זו תורת השם. ברגע שלמד, נעשה שלו: **בְּתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה**. תראה מה זה, מי שלומד תורה.

11. סיפור: הרב אהרן קוטלר

אצל מי ראינו את זה? הכרת את הרב אהרן קוטלר, בלייקווד, ניו ג'רזי. איך זכה להיות כזה ענק? אתה יודע איזה זיכרון היה לו? אמר אחד מתלמידיו שביום כיפור הוא עלה לתורה, ואחר כך עשה מי שברך, והיו אנשים שביום שלפני כן אמרו לו שמות של חולים. הוא הזכיר שישים ושמונה איש, עם שמות האמא שלהם, כולם בעל פה, בלי פתק. שישים ושמונה איש! אתה יכול להגיד שלושה אנשים בלי לשכוח את השמות?

איך זכה? אבא שלו היה סוחר גדול של עורות, גר בליטא, ברוסיה. בא סוחר מפולין, והיה מביא לו סחורות. אחר כך היה יושב שבועיים, חודש, ולומד תורה עם חברותא. בשבועיים האלה הזהיר את אשתו ששום אחד לא יכנס לחדר שלהם. היו יושבים ולומדים תורה. והנה הגיע החורף, ולא היה מה לאכול בבית, ולא נשאר אפילו פירור ולא גרוש אחד. והנה בא סוחר ואמר שיש לו עורות מיוחדים, והאישה הלכה, דפקה בדלת, פתחה את הדלת ואמרה לו: תראה, אין לנו לאכול, חלב היום לא היה לתת לילדים. בא הבן אדם, רוצה לפגוש אותך רגע, לתת לך סחורה, ויהיה לנו כסף לחיות. אמר לה: לא יהיה, לא יקום ולא יהיה. אני לומד תורה כעת, בשום אופן לא. הקדוש ברוך הוא יביא את האוכל עד הפה.

היא מסכנה בכתה, סגרה את הדלת והלכה. והנה אחרי זה התברר שהסוחר הזה הביא את העורות למכור, והיו עורות לא טובים, הכול היה מקולקל, והפסיד את כל כספו. ואחרי זה בא אחד עשיר אחר, והביא עורות שהתעשרו בהם. זה סיפור ארוך, פעם סיפרתי אותו פה, אתה יכול לראות את זה בקלטת. ובאותה תקופה אשתו הרתה והולידה אותו, והאבא נפטר, אחר כך היה יתום, גדל יתום.

12. שני ילדים ורכבת למיר

עכשיו אספר לך עוד מעשה. סיפר לי יהודי אחד זקן, בתקופת מלחמת העולם הראשונה, היתה מלחמה, רוסיה עם גרמניה, והגבולות עדיין היו פתוחים. הרב אהרן קוטלר היה ילד עדיין, יתום, וחבר שלו הרב יעקב קמינצקי, שלימים היה גם ראש ישיבה בארצות הברית, ישיבה גדולה בניו יורק, ידוע. בקיצור, הם היו שני ילדים שישבו בבית הכנסת, ואחד אומר לשני: אם היה כסף, אנחנו צריכים לנסוע ברכבת. לאן רוצים לנסוע? למוסקבה, ומשם אולי יגיעו למיר, לישיבת מיר. והיו מתווכחים מאיפה יביאו כסף, מה יעשו, כל אחד ממציא פטנט. והנה היה שם איזה יהודי, שמע, ניגש אליהם ואמר: מי אתם? אמרו לו: אנחנו כך וכך. מה השמות שלכם? רשם: אהרן קוטלר ויעקב קמינצקי. ילדים, אמר להם, אני קונה לכם כרטיסים, בואו איתי. קנה להם כרטיסים ברכבת ונסעו.

אחרי המלחמה פגש היהודי הזה, שלא היה דתי אבל לא משנה, אחד מישיבת מיר. אמר לו: תגיד לי, אתה מכיר אולי במקרה שני בחורים צעירים שהיו בגיל ארבע עשרה, חמש עשרה, שרצו לנסוע לרוסיה? אמר לו: כן. מה קוראים לאחד? אהרן קוטלר. אמרו: זה נהיה ראש ישיבה עצום. אמר: וואי, ככה זכיתי! והשני, יעקב קמינצקי. אמר לו: זה עוד ראש ישיבה. יצא מדעתו, ואז נסע במיוחד ללכת לראות אותם ופגש אותם. ראה איזו זכות: שעל ידו הם למדו תורה ונהיו גדולים בתורה.

13. הישיבה בלייקווד

הרב אהרן קוטלר עליו השלום עשה ישיבה בלי כבוד. הוא היה ראש ישיבה של עץ חיים, היו שם חמישים תלמידים, אחר כך הגיע למאה ועשרים, והוא נפטר. אחרי פטירתו, בישיבת לייקווד יש שם, אתה יודע כמה בחורים לבד? שמונת אלפים בחורים, ועוד אברכים. כולם גרים שם, בניו ג'רזי, בלייקווד, יש עיירה, יש שם ראש עיר חרדי, ויש שם רחובות שלמים של ישיבות. הישיבה, כל רחוב, מחולקת לקבוצות, מאה ושישים ישיבות, כולם בישיבת לייקווד.

ועוד יותר, יש להם שם חניון של הרכבים. כולם באים עם רכבים, באים מניו יורק, כל יום שעתיים, שלוש, ארבע שעות נסיעה מכל מיני ערים מהסביבה. ועכשיו, לפעמים אדם רוצה לקחת את האוטו שלו ולא יכול, מה עושים? יחכה עד שכולם יצאו, והיום יגמר. עשו פטנט: כרטיס. כל אחד מקבל כרטיס, וכל אחד מפקיר את האוטו שלו, נותן רשות לכל מי שירצה. הכרטיס הזה עובד על כל המכוניות. ואז מי שבא, נגיד שהוא צריך דחוף ללכת הביתה, להביא חלב לילדים, לוקח איזה רכב שהוא רואה, מכניס את הכרטיס, הרכב מתניע, נוסע, חוזר, מחזיר אותו. עכשיו הוא חוזר, הוא לא צריך לדעת איפה האוטו שלו. בסוף השבוע כל אחד לוקח את האוטו שלו והולך. ככה הם לומדים עד היום, וזו הישיבה הכי גדולה בעולם.

תראה מה זכה, כל זה בגלל שאין באמצע לימוד תורה להפסיק שום דבר. היה מוכר עורות.

14. קביעות מקום

והגמרא אומרת שכל מי שקובע מקום לתורה, זוכה וקובע ישיבה של מעלה.

15. רבי יוחנן וריש לקיש

מכאן תלמד כמה צריך. וככה היה רבי יוחנן. מי זה רבי יוחנן? האמורא, כתב את התלמוד ירושלמי, ענק, ויפה תואר. מה היה המעשה? הוא היה מתרחץ בים, בכנרת, וריש לקיש מהעבר השני היה שודד, ראה אותו, חשב אותו לאישה, כי הפנים שלו היו מאירות. שחה את כל הנהר והגיע אליו, ראה אותו, אמר לו: יופיך לנשים. אמר לו: כוחך לתורה. אמר לו: מה אתה אומר? אמר: אם אתה מקבל עליך ללמוד תורה, אני מבטיח לך עולם הבא, ואתן לך את אחותי שיותר יפה ממני. וככה היה: מיד שינה את שמו לרבי שמעון בן לקיש, ואז היה לומד תורה. כך היו חברים ומתווכחים בתורה.

והגמרא אומרת שיום אחד הלך ברחוב, והתלמידים אמרו לו: הרב, הפנים שלך מאירות. אמר: אתם יודעים למה? כי פני שלי מאיר במצחי, כי אני לומד תורה גם ביום וגם בלילה. מפה תראה כמה שאדם קובע עתים לתורה.

16. חכם שמעון אגסי

אותו דבר, סיפר לי אבא: הרב שמעון אגסי, בבגדד, היה תלמיד חכם גדול. אחרי הבן איש חי הוא הנהיג את הקהילה. אחר כך נפטר, ואמרו עליו: יוסף איננו, ושמעון איננו. יוסף היה רבי יוסף חיים, ושמעון, רבי שמעון אגסי. הוא עליו השלום היה סוחר, היה מוכר צבעים של בגדים, ויודע איך לצבוע בגדים. היה לו חנות של צבעים. בכל ארצות ערב, כל שוק, כמו בעיר העתיקה, יש שוק של צבעים, אולי עשרים, שלושים חנויות. החנות שלו היתה פתוחה כל יום מאחת עשרה בבוקר עד אחת בצהריים, זהו, שעתיים. למה? בבוקר אחרי התפילה היו לו בחורים שלמד איתם עד אחת עשרה בדיוק, מפסיק, הולך לחנות. כשהיה מגיע, היה תור בחנות בחוץ. אבא סיפר לי שהיה תור. והמוכרים האחרים היו אומרים: בוא נקנה אצלנו. אמרו: לא, הסחורה שלכם לא שווה. והיו קונים ממנו במשך שעתיים, סוגר את החנות וזהו. והיה לו די פרנסתו, גם נותן לעניים, היה מחלק לעניים. זה חכם שמעון אגסי, כמה היה מדקדק. אז אתה רואה כמה אדם צריך לקבוע עתים לתורה, ולקבוע זמן, גם שעה, שלא יסכים בשום אופן לבטל את זה בשום פנים ואופן.

17. אפרוחים וביצים

אומר הזוהר הקדוש בפרשת פנחס על הפסוק: **כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ... אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים** (דברים כב, ו). הוא מדבר על לומדי תורה. יש אפרוחים ויש ביצים. ביצים אלו בעלי מקרא, אפרוחים אלו בעלי משנה. והאם רובצת על האפרוחים, הקדוש ברוך הוא שולח את השכינה, שהיא שורה עליהם ושומרת אותם.

18. אילן שנטוע במקום קבוע

אומר הזוהר הקדוש: אדם שלומד תורה בקביעות מכבד את התורה, והתורה מבקרת אצלו כל יום. ואומר: יש אילן שנטוע במקום. אתה לא קובע לו מקום, פעם נטעת אותו פה, אחר כך עוקר אותו ונוטע במקום אחר, לא יוציא פירות. אבל אם קבעת לו מקום, והשקית אותו וטיפלת בו, מוציא לך יופי של פירות. אומר הזוהר הקדוש: ככה אדם צריך לקבוע מקום ללימוד שלו, שלא ישנה אותו בשום פנים. ואז, אם הוא קיים את זה, הקדוש ברוך הוא אומר לשטן: לא תיקח אותו מהעולם עד שיאריך ימים, מאה ועשרים שנה, יהיה בריא וחזק, לא ייפול, לא יקרה לו כלום. זו המעלה של מי שלומד תורה וקובע.

19. השמיעני את קולך

ועליו אומר הקדוש ברוך הוא: **הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ** (שיר השירים ב, יד). מה זה "השמיעני את קולך"? אומר רבי שמעון בר יוחאי: קולו עובר בגן עדן מהקצה אל הקצה, וכולם שומעים, והקדוש ברוך הוא שומע. הצדיקים שבגן עדן אומרים לקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, מי זה האיש הזה, שאנחנו שומעים אותו עכשיו, שהוא לומד תורה? אומר להם: פלוני בני, כך וכך קוראים לו, והוא לומד תורה כעת בבית הכנסת, או בבית המדרש, כל יום בשעה הזאת בקביעות. והחברים שיושבים בגן עדן מקשיבים, והקדוש ברוך הוא שמח בחלקו של האיש הזה. תראה כמה מעלה של אדם שלומד תורה ומשמיע את קולו. ולא עוד, אלא שמקיפים אותו אלפי אלפים של מלאכים, כמו מלך בגדוד.

20. מלאכים מקיפים את הלומד

ואם היו עיניים לנו לראות, היינו רואים. כך אומר המגיד למרן רבי יוסף קארו, מכירים את ספר המגיד? המגיד שם כתב בפרשת בו: שאם אדם לומד תורה בקביעות, ולומד כל יום במקום קבוע, אלפי אלפים מקיפים אותו. והוא אומר למרן: אם היה לך עיניים לראות, היית רואה עכשיו אלפי אלפים מלאכים מקיפים אותך מסביב ואומרים: תנו כבוד לדיוקנו של המלך, הקדוש ברוך הוא.

21. אין התורה נקנית אלא בחבורה

ואלה שלומדים בפה, הגמרא מוציאה אותה: אשרי חלקו, שהוא מפרש את התורה ועוסק בתורה, וקיבל את תורתו בלב שלם. ואין התורה נקנית אלא בחבורה.

עכשיו תשמע דבר פלא פלאים. מה אומר המגיד למרן? אומר: לומדים תורה בחבורה. איך לומדים בחבורה? לא אחד לבד. למשל, לפעמים בליל הושענא רבה או בליל שבועות, כל אחד יושב בפינה וקורא לבד. אבל אם לומדים ביחד, השכר פי אלף, פי מיליון. איך אומר המגיד: אם שני אנשים לומדים תורה יחד, אם אחד לבד זה רק אחד, שני אנשים לומדים תורה יחד זה כמו עשרה אנשים. למה? הוא יש לו מספר אחד, אתה יש לך מספר שתיים, אחד ושניים זה אחד ושניים, שלוש זה אלף, ארבע זה עשרת אלפים, חמש זה מאה אלף, שש מיליון, שבעה אנשים לומדים תורה יחד זה כמו מיליון אנשים, ואם לומדים שמונה זה עשרה מיליון, תשעה מאה מיליון, עשרה, מיליארד. תאר לך, אם זה לימוד בעשרה, ואם זה לימוד במאה, ווא, אין מחשב שיכול לספור. כשלומדים כולם תורה ביחד ומקשיבים כולם, איזו זכות גדולה שאחד שותף עם השני.

22. ורדפו מכם חמישה מאה

מאיפה למדנו את זה? בפסיקתא: **וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבָבָה יִרְדֹּפוּ** (ויקרא כו, ח). אם חמישה רודפים מאה, כל אחד מתגבר על עשרים. אז אחד מול עשרים, חמישה מול מאה. ומאה, אם כל אחד היה צריך להיות פי עשרים, היו צריכים להיות אלפיים. איך נהיה עשרת אלפים? משיבה הגמרא: אינו דומה מעטים העושים את המצווה למרובים העושים את המצווה. ככל שיש יותר אנשים, המספר והכוח והעוצמה נכפלים ונכפלים. זו המעלה של לימוד תורה בחבורה.

23. היאכל תפל מבלי מלח

רציתי להביא לך פסוק מאיוב: **הֲיֵאָכֵל תָּפֵל מִבְּלִי מֶלַח אִם יֶשׁ טַעַם בְּרִיר חַלָּמוּת** (איוב ו, ו). אתה יכול לאכול דבר שאין לו טעם, אבל אם אין לו מלח, אין לו שום טעם. ומה זה "ריר חלמות"? אם אדם אוכל דבר חריף, שום למשל, מיד יוצא לו רוק. חלמות זה דבר חם, שמחמם את הפה, שורף. השורף הוא לא טעם, אין לו טעם. כך אומר איוב.

24. בחוץ לארץ לומדים בעיגול

מכאן למדנו שצריך ללמוד תורה בחבורה. תראה איך היו לומדים בחוץ לארץ, למשל אצל הספרדים. הרבה שואלים: האם היתה ישיבה? בטח שהיתה ישיבה. איך היו לומדים? עיגול עיגול יושבים. קוראים לזה בערבית "דאירה". מה זה דאירה? מעגל. דואר זה אחד שמסתובב, נכון? דואר מחלק מכתבים לפי כתובת. אז היו יושבים בעיגול. למה בעיגול? כדי שיהיה לימוד תורה בחבורה, כדי שתהיה זכות בלימוד תורה פי כמה, לא אחד ולא שניים. מה יוצא אם יש עשרה? כמו מיליארד. תזכור: עשרה אנשים לומדים יחד, זה מיליארד איש. איזו זכות!

25. דבש וחלב תחת לשונך

התורה שלנו נמשלה לדבש: **דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ** (שיר השירים ד, יא). דבש יש לו טעם, אתה מוצא טעם. אתה לומד תורה, אתה נהנה, שמח, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. השם יזכה אותנו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתו באהבה.

26. ברכה וסיום

יהי רצון מלפניך, ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו, שתחדש עלינו את החודש הזה, חודש מרחשוון, לטובה ולברכה, לששון ולשמחה, ויהיו כל החודש הזה חודש מרחשוון טובים ומבורכים עלינו ועל כל ישראל, אמן. ברכנו, ברך כל מעשה ידינו, נהיה אהובים למעלה ונחמדים למטה, ותפיל אויבנו ושונאנו תחת רגלינו, אמן. ברוכים תהיו, חודש טוב ומבורך לכולכם.

על פי שיעורו של הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

מבוסס על תמלול השיעור

השיעור המלא: https://youtu.be/omeymm5kfRY

סיכום משיעורו של

הרה"ג הרב בן ציון מוצפי שליט"א

מבוסס על השיעור "לימוד תורה לשמה ושלא לשמה"

הסודות להצלחה שלך · yoursuccesstoolbox.com

השיעור המלא: https://youtu.be/MKkgJsNTWqM

תוכן עניינים

א. השאלות המרכזיות בשיעור..... 3
תמצית בתמונה: מה מותר ומה אסור..... 4
ב. מה מותר ומה אסור בלימוד תורה..... 6
1. ללמוד שלא לשמה כדרך להגיע ללשמה: מותר..... 6
2. ללמוד כדי להיות רב או חכם: מותר..... 6
3. ללמוד כדי לקנטר: אסור בחומרה..... 6
4. ללמוד כדי לנצל את התורה לכסף ולעבירות: אסור..... 6
5. לימוד שהתחיל שלא לשמה: תלוי בסופו..... 6
6. להתפרנס מהתורה: אסור..... 7
7. ללמוד לשם הנאה גשמית: אסור. כדי להתקרב לשם: מותר..... 7
8. ללמוד או לומר תהילים לשם מחילת עוונות, רפואה או עילוי נשמה: אסור..... 7
9. מדרגות הכוונה, בשם הרמ״ק..... 8
10. בקשות בתפילה: מותר..... 9
11. ״לשמה״ לעומת ״לשם שמיים״, בשם החתם סופר..... 9
12. להפסיק באמצע הלימוד לדברים בטלים: אסור..... 10
13. לבחור רק מה ש״מדבר אליי״: לא נכון..... 10
ג. סיפורים ומשלים..... 10
ד. ארבעת העולמות, ומה קורה בכל עולם..... 14
ה. מה תכלית האדם..... 14
ו. מסקנות מעשיות וסיכום..... 16
מפתח פסוקים..... 16

סוג השיעור: עיוני ומחשבתי, בשילוב סיפורים ומשלים.

א. השאלות המרכזיות בשיעור

1. אם הלומד לשמה נעשה "כמעיין המתגבר", למה רוב הלומדים לא מגיעים לזה?

- **המשנה:** רבי מאיר אומר: כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה. התורה מגדלת אותו, מרוממת אותו על כל המעשים, והוא נעשה כמעיין המתגבר (אבות ו, א).
- **בשם רבנו חיים ויטאל:** המשנה היא **"כתב אישום"** נגד הלומדים. הרי רואים הרבה אנשים שלומדים תורה ולא מגיעים לכך. מי שלא נעשה כמעיין המתגבר, סימן שהוא לא לומד לשמה.

2. איך מתיישב "מתוך שלא לשמה בא לשמה" עם הזוהר חדש, שלפיו הלומד שלא לשמה לא יקום בתחיית המתים?

- **בשם רש"י ותוספות:** יש שלא לשמה שמותר, כמו מי שלומד כדי להיות רב, ויש שלא לשמה שאסור, כמו מי שלומד כדי לקנטר. (פירוט בפרק ב.)

3. אם אסור לבקש בשעת הלימוד, למה בתפילה מבקשים?

- את התפילה תיקנו אנשי כנסת הגדולה לצורכי הכלל. (פירוט בפרק ב, סעיף 10.)

4. מה ההבדל בין "לשמה" ל"לשם שמיים"?

- **בשם החתם סופר.** (פירוט בפרק ב, סעיף 11.)

5. מהי תכלית הלימוד והאדם?

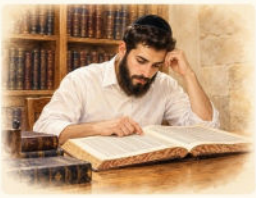
- (פירוט בפרק ה.)

בס"ד

מה מותר ומה אסור בלימוד תורה

עיקרי הדברים מהשיעור

1

ללמוד כדי להיות רב או חכם -

מותר

- בשם הגמרא (סוטה כב, ב; מז, א): "לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה".
- בשם רש"י ותוספות: מי שלומד על מנת שיהיה רב או על מנת שיהיה חכם, מותר. אין זו המדרגה הגבוהה, אבל לא צריך להרחיק אותו.
- בשם הזוהר: "לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה", ויש לו שכר טוב בעולם הבא.

2

ללמוד כדי לקנטר -

אסור בחומרה

- בשם רש"י ותוספות: זה ה"שלא לשמה" האסור.
- דוגמה: מקנא בחברו, פותח ספרים כדי להוכיח שחברו טעה.
- אמרו בגמרא: "נוח לו שנהפכה שליתו על פניו ולא יצא לאוויר העולם".
- בזוהר חדש: לא יקום בתחיית המתים, "לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם" (דניאל יב, ב).

3

לנצל את התורה לכסף ולעבירות -

אסור

- מי שהחליט להיות רב כדי לעשות כסף ועבירות, ולא כדי לעבוד את השם: "כמו שאנחנו רואים היום, אחר כך סופם בכלא".
- אין לו חלק לעולם הבא.

4

לימוד שהתחיל שלא לשמה -

תלוי בסופו

- בשם האור החיים: "אם סופו לשמה", צריך לחכות ולראות.
- כשהוא מתחיל ללמד אחרים ואכפת לו באמת מהתורה ומקיום מצוותיה, זה בסדר, וגם מה שלמד קודם מותר.
- אם הכול היה שלא לשמה, ודאי שלא.

5

להתפרנס מהתורה -

אסור

- בשם הרמב"ם והרא"ש: רב או דיין אסור לו לקחת כסף "בשום פנים ואופן".
- כך דרך החכמים: הלל הזקן חוטב עצים, רבי יוחנן הסנדלר עשה סנדלים, רבי יצחק נפחא נפח, רבי יהושע עשה פחמים.
- רב נחמן אמר לאשתו: "לכי לאגמא, קטפי שם ירקות". לא צריך להיות עשיר.

בס"ד

מה מותר ומה אסור בלימוד תורה

עיקרי הדברים מהשיעור, המשך

6

ללמוד לשם הנאה גשמית -

אסור | כדי להתקרב לשם - מותר

- בשם הרמ"ק: הכול תלוי מה המטרה.
- מי שרוצה הנאה גשמית - אסור. מי שרוצה להתקרב לשם יתברך ולדעת את התורה שלו - מותר.
- בשם החיד"א: על מי שלומד בשביל שכר - "ועל זה ידוו כל הדווים".

7

ללמוד או לומר תהילים לשם רפואה, עילוי נשמה או מחילת עוונות -

אסור

- בשם הרמח"ל: שלא יגידו "לא לשם רפואה", "לא לשם עילוי נשמה", "לא להצלת עם ישראל", "ולא לשם מחילת עוונות".
- אלא: "לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו".
- מה כן מותר: לבקש אחרי הלימוד. לפני תהילים: "קוראים נטו לכבוד השם". אחרי: "יהי רצון שבזכות הקריאה תרחם עליי, תשלח רפואה שלמה".
- משל: העולה לתורה אומר "ברכו את השם המבורך", ורק אחרי הברכה "השכבה".

8

מדרגות הכוונה

(בשם הרמ"ק)

- ארבע מדרגות שעדיין "אין עליהן חותמת":
  1. כדי שלא יהיו צרות - "לא נקרא מצווה".
  2. להצלחה בעולם הזה - "גם כן לא טוב".
  3. להינצל מגיהינום - "לא אמרתי לא בסדר, אבל לא טוב".
  4. לזכות בגן עדן - "גם זה לא טוב".
- המדרגה החמישית, הנכונה: "לעשות נחת רוח לבורא ולעשות רצון יוצרי. לא בשביל כפרה, לא להינצל מגיהינום ולא בשביל גן עדן". "זה הנכון והיפה והטוב ביותר".

9

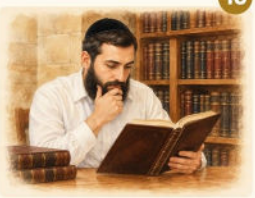

להפסיק באמצע הלימוד לדברים בטלים -

אסור

- בשם ספר חסידים: צריך להיזהר בדברי תורה.
- מי שמפסיק באמצע התורה לדברים בטלים - נענש חס ושלום.
- וכן מי שלומד ואינו מקיים.

10

לבחור רק מה ש"מדבר אלייי" -

לא נכון

- שמענו ממרנו ורבנו: "שכר עצום יש למי שמעיין בתורה, וקולע, ומתכוון לשם התורה". זוכה לשבת במחיצתו של הקדוש ברוך הוא.
- "אין דבר כזה לא מדבר אליך. כל תורה שאתה לומד, אפילו ענייני המשכן והמקדש, תלמד אותם". יש לך שכר גדול.

ב. מה מותר ומה אסור בלימוד תורה

1. ללמוד שלא לשמה כדרך להגיע ללשמה: מותר

- **בשם הגמרא** (סוטה כב, ב; מז, א): "לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה".
- "מתוך" פירושו: במשך הזמן האדם טועם את טעם התורה, ומגיע ללימוד לשם שמיים.
- **בשם הזוהר** (בפרשת כי תצא): "לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה", ויש לו שכר טוב בעולם הבא.

2. ללמוד כדי להיות רב או חכם: מותר

- **בשם רש"י** (ברכות) **ותוספות** (פסחים): מי שלומד **על מנת שיהיה רב** או **על מנת שיהיה חכם**, זה מותר. זה לא נקרא "חשוב מאוד", וזה לא הרב שחכמים התכוונו אליו, אבל לא צריך להרחיק אותו.

3. ללמוד כדי לקנטר: אסור בחומרה

- **בשם רש"י ותוספות:** זה ה"שלא לשמה" האסור.
- **דוגמה:** אדם מקנא בחברו. חברו אמר הלכה, והוא הולך ללמוד, פותח ספרים ומגלה שחברו טעה, כדי להוכיח נגדו. "זה נקרא שלא לשמה".
- **העונש:** אמרו בגמרא, "נוח לו שנהפכה שליתו על פניו ולא יצא לאוויר העולם", כלומר טוב לו שלא היה נולד.
- **בזוהר חדש:** לא יקום בתחיית המתים, ובעולם האמת יהיה "לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם" (דניאל יב, ב).

4. ללמוד כדי לנצל את התורה לכסף ולעבירות: אסור

- מי שהחליט להיות רב כדי לעשות עבירות על חשבון זה, ולא כדי לעבוד את השם אלא כדי לעשות לעצמו כסף, "כמו שאנחנו רואים היום, אחר כך סופם בכלא". עליו נאמר: אין לו חלק לעולם הבא.

5. לימוד שהתחיל שלא לשמה: תלוי בסופו

- **בשם האור החיים** (ויקרא, פרשת קדושים): "אם סופו לשמה", צריך לחכות ולראות מה סופו. כשהוא מתחיל ללמד אחרים, אם באמת אכפת לו מהתורה ואכפת לו אם מקיימים את מצוותיה, זה בסדר, וגם מה שלמד קודם שלא לשמה מותר. אבל אם **הכול** היה שלא לשמה, ודאי שלא.

6. להתפרנס מהתורה: אסור

- **בשם הרמב"ם והרא"ש:** רב שמשמש ברבנות, או דיין וכדומה, אסור לו לקחת כסף **"בשום פנים ואופן"**. כך דרך החכמים: הרמב"ם מביא רשימה שלמה של תנאים ואמוראים שעסקו בעבודה כדי להתפרנס ולא התפרנסו מהתורה.
- **דוגמאות:** הלל הזקן היה חוטב עצים ונעשה נשיא הסנהדרין. רבי יוחנן הסנדלר עשה סנדלים. רבי יצחק נפחא היה נפח. רבי יהושע עשה פחמים.
- **"ממה תתפרנס?"** כמו שכל אחד מתפרנס: ימצא עבודה, ימצא חברותא, מה הבעיה? הגמרא מספרת שרב נחמן הלך ללמוד תורה, ואשתו אמרה לו: "מה יהיה עם הילדים?" אמר לה: "כך כתוב בגמרא: לכי לאגמא, קטפי שם ירקות, בשלי חוביזה". והיו אוכלים, וחיו. לא צריך להיות עשיר, שיהיו לו בתים וארמונות.

7. ללמוד לשם הנאה גשמית: אסור. כדי להתקרב לשם: מותר

- **בשם הרמ"ק** (רבנו משה קורדובירו): הכול תלוי מה המטרה. מי שרוצה הנאה גשמית, אסור לו. מי שרוצה להתקרב לשם יתברך ולדעת את התורה שהשם יתברך לימד, מותר לו.
- **בשם החיד"א** (באבות, באותה משנה): החיד"א נמנה עם האוסרים, וכותב דברים נוראים על העונש של מי שלומד תורה בשביל שכר: "ועל זה ידוו כל הדווים". צריך לבכות עליו ימים ולילות אחרי שימות, כמה עונש יהיה לו.

8. ללמוד או לומר תהילים לשם מחילת עוונות, רפואה או עילוי נשמה: אסור

- **בשם הרמח"ל** (רבנו משה חיים לוצאטו): הוא הקים ישיבה עם 36 חכמים חשובים, יראי שמיים, וסידר אותם בשלוש משמרות, כל אחד שמונה שעות וחצי ביממה. המשמרות חופפות בחצי שעה, כדי שלא יהיה רגע אחד בלי לימוד תורה.
- הוא כתב להם רשימת תנאים: שלא יגידו שהם לומדים **לא לשם רפואה** של שום דבר, **לא לשם עילוי נשמה** של שום דבר, **לא להצלת עם ישראל**. אלא: "אנחנו לומדים לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו שציווה אותנו לעסוק בתורה".
- ואחרי הלימוד מותר לבקש רחמים על החולה, על המצב, על פרנסה, ועל מי שצריך בנים.
- ויותר מזה כתב משפט מפחיד מאוד: **"ולא לשם מחילת עוונות"**. מי שלומד תהילים ועושה "תיקון נפטרים" או "תיקון חיים" ולומד לעילוי נשמה, אסור.

דוגמה: בימי השובבים, כשמתחילים לומר תהילים למחילת עוונות, זה שימוש בתהילים לא למטרה שלהם.

- **מה עושים?** לומדים תהילים לכבוד השם יתברך, לזמר, לשבח, לפאר, לרומם, להדר. אותו דבר בגמרא, במשנה, בהלכה ובכל לימוד תורה: ״נטו אני לומד לעשות נחת רוח לבורא שברא אותי, שלח אותי וציווה אותי ללמוד תורה״.
- **לפני הקריאה אומרים:** ״אנחנו לא מקדישים את זה, לא מבקשים ולא מתנים את זה בשום דבר, אלא קוראים נטו את התהילים לכבוד השם יתברך, להלל, לשבח ולזמר אותו״.
- **אחרי הקריאה מבקשים:** ״ריבונו של עולם, יהי רצון שבזכות קריאת התהילים הזאת שקראנו תרחם עליי, תכפר לי את העוונות, תשלח רפואה שלמה לכל החולים, תרחם על המתים הנידונים שם למעלה, תצילם מכל מיני ייסורים״.
- **משל העלייה לתורה:** אדם עולה לתורה ואומר ״ברכו את השם המבורך״, ולא ״לעילוי נשמת אבי״. אחרי הברכה אומרים לו שיעשו השכבה. אותו דבר ב״מי שברך״ לחולה.
- **משל השעון:** אדם בא לחנות ולא אומר למוכר ״תמכור לי את השעון לעילוי נשמת אבי״. הוא קונה את השעון, ורק אחר כך אומר ״זה לכבוד אבא שלי״.
- **ההבדל:** השם אמר ״לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל״ (יהושע א, ח). אחרי שקיימת את זה ולמדת יום שלם, אתה אומר: ״ריבונו של עולם, התייגעתי היום, ומגיע לך הכול, אבל אני מבקש ממך, תרחם על פלוני אלמוני, תשלח לו רפואה שלמה״.

9. מדרגות הכוונה, בשם הרמ״ק

ארבע מדרגות שעדיין לא כשרות, ״אין עליהן חותמת״:

- **המדרגה הראשונה:** אדם בא לבית הכנסת, והילדים שלו חולים והוא לא רוצה שיהיו חולים. הוא בא לשיעור תורה, תורם כסף, קונה נרות, פתיחת ההיכל או עלייה, כדי שלא יהיו לו צרות. או שיש לו מריבה עם אשתו, והוא תורם כסף כדי שיהיה שלום בבית. זה לא מועיל, וזה **״לא נקרא מצווה״**.
- **המדרגה השנייה:** ״יותר טוב ממנו קצת, אבל גם גרוע״. הוא רוצה להצליח בעסקים, לשחק בטוטו, שימנו אותו סגן ראש העיר או חבר מועצת העירייה. ״זה גם כן לא טוב״.
- **המדרגה השלישית:** הוא לא עושה כלום בשביל העולם הזה, רק בשביל הנשמה. אבל הוא מפחד מהגיהינום: ״אין אדם שלא עשה עוונות״, ויעלה למעלה וישאלו אותו, והוא יצדיק עליו את הדין: **״צַדִּיק הוּא אֲדֹנָי כִּי פִּיהוּ**

מָרִיתִי" (איכה א, יח). אז הוא לומד תורה כל הלילה כדי להינצל מגיהינום. "לא אמרתי לא בסדר, אבל זה לא טוב".

- **המדרגה הרביעית:** אדם חכם יותר, שלמד ורוצה ללמוד עוד כדי **לזכות לשבת בגן עדן** במחלקה של חכם עובדיה, בישיבה שלו. אחר אומר: במחלקה של הבן איש חי. "גם זה לא טוב".

המדרגה החמישית, הנכונה: "אני לומד תורה לעשות נחת רוח לבורא ולעשות את רצון יוצרי, שברא אותי, שאני מקיים את התורה שלו ולומד אותה. נטו לכבודו יתברך, נטו לשם שמיים. לא בשביל מחילת עוונות, לא בשביל כפרה, לא בשביל הצלה מגיהינום, לא בשביל הצלה מייסורים, לא בשביל לזכות לגן עדן. אני רוצה נטו לעשות רצון בוראי". אומר הרמ"ק: **"זה הנכון והיפה והטוב ביותר"**.

10. בקשות בתפילה: מותר

- את התפילה תיקנו אנשי כנסת הגדולה, שהיו ביניהם נביאים: חגי, זכריה, מלאכי, עזרא הסופר ועוד. הם תיקנו את הברכות של העמידה **לכלל עם ישראל**, כי ידעו שבעם ישראל יש כל מיני מצבים, וצריך להתפלל.
- זה רצון השם שנתפלל להיות בריאים כדי לעבוד אותו: **"אם לא יהיה גוף בריא, איך אני אעבוד אותו?"** ואם יש לנו עוונות, צריך סליחה.
- **הראיה:** בשבת אין בקשות כאלה, אסור. לכן השם ברא סליחה כדי שנשתמש בה. חוץ משבת שחל בה יום הכיפורים.

11. "לשמה" לעומת "לשם שמיים", בשם החתם סופר

- **לשם שמיים:** מצווה שבאה לידי לקיים אותה, ואני רוצה לדעת איך מקיימים אותה. **דוגמה:** בשמיים ציוו אותי לעשות ציצית, אני רוצה לדעת איך עושים ציצית. אני רוצה לעשות תפילין, אני לומד את כל הכללים, כי בשמיים ציוו אותי: "וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ" (דברים ו, ח).
- **לשמה:** לימוד בלי נפקא מינה מעשית עכשיו, רק כי השם כתב את זה בתורה. **דוגמאות:** הלכות קורבנות כשאין בית מקדש. הלכות תשעה באב או הלכות פסח כשאין לזה עניין עכשיו. הלכות סוכה אחרי שעברו סוכות. דיני נגעים ואהלות, טומאה וטהרה. הלכות גיטין וקידושין למי שאינו דיין, לא כותב גט ולא מסדר קידושין.
- הלכות שהן נחוצות לי, שאני צריך לדעת איך לבצע אותן, זה נקרא **לשם שמיים**.

12. להפסיק באמצע הלימוד לדברים בטלים: אסור

- **בשם ספר חסידים:** צריך להיזהר בדברי תורה. והכי קשה: מי שמפסיק באמצע התורה לדברים בטלים, נענש חס ושלום. וכן מי שלומד ואינו מקיים, נענש חס ושלום.

13. לבחור רק מה ש"מדבר אליי": לא נכון

- שמענו ממרנו ורבנו עליו השלום: "שכר עצום יש למי שמעיין בתורה, וקולע, ומתכוון לשם התורה, לא בשביל עצמו. זוכה לשבת במחיצתו של הקדוש ברוך הוא". וכל זה כשהוא טורח ללמוד ולהבין את הסוגיה כמו שצריך.
- **ולא מסכת אחת על פני רעותה.** אדם אוהב ללמוד מסכת ברכות, והוא אומר על מקום אחר: "זה לא מדבר אליי". **"אין דבר כזה לא מדבר אליך. כל תורה שאתה לומד, אפילו ענייני המשכן, ענייני המקדש, שאני לא שייך אליהם בימינו, תלמד אותם".** יש לך שכר גדול על זה.

ג. סיפורים ומשלים

1. הבחור שבכה בישיבת רבי אבא (בשם הזוהר הקדוש)

הרקע: רבי אבא, תלמידו של רבי שמעון בר יוחאי, היה הסופר שכתב את השמועות של רבי שמעון, ובפרט את האידרא רבא והאידרא זוטא. היה לו ישיבה בארץ ישראל.

הבכי הראשון: יום אחד, בזמן שהתלמידים למדו אצלו, נכנס בחור צעיר, והוא בוכה ובוכה בלי להפסיק. שאל אותו רבי אבא: "מה קרה? למה אתה בוכה?" אמר לו: "שמעתי שהתורה כל כך חשובה, ובספר משלי שיבח שלמה המלך את מי שלומד תורה:

אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד (משלי ג, טז)

ואני לא זכיתי ללמוד תורה, אני רוצה ללמוד". אמר לו רבי אבא: "בבקשה, בוא, טוב שבאת, באת לכתובת הנכונה". סידר לו חברותא, הושיב אותו ואמר לו להתחיל ללמוד, והבחור למד מהבוקר עד שקיעת החמה, ועד בכלל גם בלילה.

הבכי השני: לקראת הלילה, כשהתלמידים העייפים הלכו לישון, הבחור הזה בכה. ניגש אליו רבי אבא ושאל: "מה קרה? לא היית מרוצה מהלימוד?" אמר: "הייתי מרוצה, יופי". "אז למה אתה בוכה?" "מה זאת אומרת למה? אמרו לי שמי שלומד תורה מקבל שכר טוב, יורד לו זהב מהשמיים, "אורך ימים בימינה, בשמאלה עושר וכבוד", ואני לא ראיתי היום כלום, שום דבר". הוא אמר זאת בתמימות.

כעסו של רבי אבא והבת קול: רבי אבא התחיל לכעוס עליו, וחשב בלבו: ״מה, זה לומד תורה לא לשמה?״ ורצה להעניש אותו. יצאה בת קול ואמרה לו: אל תעניש אותו, כי הוא יהיה אדם גדול. אמר לו רבי אבא: ״בסדר, שב, עוד כמה רגעים יהיה לך שכר״.

הסוחר הבוכה: אחרי חמש דקות נכנס אדם, סוחר של כלי כסף וכלי זהב, ובכה לפני רבי אבא. שאל אותו רבי אבא מה קרה. אמר: ״אני לא זכיתי לתורה, ואני יודע שאם אדם תומך במי שלומד תורה, יש לו חלק בתורה. אני רוצה לתמוך במי שילמד תורה״. אמר לו רבי אבא: ״יופי, הנה הסיר והנה המכסה!״ היה פה בחור שבכה שהוא רוצה ללמוד ולקבל זהב, ועכשיו באת אתה מהשמיים, שבוכה שאתה רוצה לתת זהב: ״מהיצרן לצרכן... נעשה רשימת הבכיינים״.

המהפך: הבחור מכר לסוחר את חלקו בתורה תמורת כלי זהב, בקבוק זהב גדול, וקיבל אותו. אחרי זמן נכנסה בו אהבת התורה וחמדת התורה. הוא בא בוכה ואמר: ״מה אני עושה? איך מכרתי את התורה, ״אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי־יָם״ (איוב יא, ט), ״וְכָל־חֲפָצִים לֹא יִשָּׁווּ־בָהּ״ (משלי ח, יא), בשביל כלי אחד של זהב?״ אמר לו הסוחר: ״מה אתה רוצה, יהלומים?״ ״לא, כלום. אני רוצה ללמוד תורה חינם, לא בשביל הזהב״. הלך, קרא לבעלים של הזהב ואמר לו: ״קח את זה, תחפש מישהו אחר״.

הלקח: מכאן ש״מתוך שלא לשמה בא לשמה״: במשך הזמן טועמים את טעם התורה, ובאים לשם שמיים. ומכאן כמה צריך האדם ללמוד תורה לשם שמיים.

2. ״לכי לאגמא״: ממה חיו החכמים

רב נחמן הלך ללמוד תורה. אשתו אמרה לו: ״מה יהיה עם הילדים?״ אמר לה: ״לכי לאגם, תקטפי שם ירקות ותבשלי״. והיו אוכלים וחיים. לא צריך להיות עשיר, לא צריך בתים וארמונות. כך היה גם בשאר החכמים: הלל הזקן היה חוטב עצים ונעשה נשיא הסנהדרין, רבי יוחנן הסנדלר עשה סנדלים, ורבי יהושע בן קורחה עשה פחמים.

3. משל העלייה לתורה

כשעולים לתורה, אומרים ״לעילוי נשמת אבא שלי״? לא. עולים ואומרים ״ברכו את השם המבורך״. רק אחרי הברכה אומרים לגבאי: ״תעשה השכבה״, כדי שבזכות הלימוד שקראנו יהיה נחת רוח לנשמה. אותו דבר ב״מי שברך״ לחולה: הוא בא אחרי הקריאה.

הלקח: קודם לכבוד השם, ואחר כך הבקשה.

4. משל השעונים בחנות

״אני בא אליך לחנות, אתה מוכר שעונים. אני אומר לך: ׳תמכור לי את השעון לעילוי נשמת אבא שלי׳. מה אכפת לך? אני קונה ממך שעון. אחר כך אני אומר לך: ׳אתה יודע, זה לכבוד אבא שלי׳. אבל הקנייה עצמה היא קנייה״. כך הלימוד: לא עושים אותו בשביל הבקשה, אלא כי השם אמר, ״אני חייב ללמוד תורה״:

לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל (יהושע א, ח)

אחרי שקיימת את זה ולמדת יום שלם, אומרים: ״ריבונו של עולם, התעייפתי היום ואתעייף עוד, ומגיע לך הכול. אבל אנא ממך, רחם על פלוני אלמוני, שלח לו רפואה שלמה״.

5. התהילים לחולה: איך עושים את זה נכון

ארגנו אמירת תהילים בשביל חולה. צריך להזהיר את המשתתפים **לפני** הקריאה לומר: ״אנחנו לא מקדישים את זה ולא מתנים את זה בשום דבר, אנחנו קוראים נטו לכבוד השם יתברך, להלל, לשבח, לזמר אותו״, כמו שאומרים בברוך שאמר: ״ובשירי דוד עבדך נהללך... נגדלך ונשבחך ונפארך״. **אחרי** הקריאה אומרים: ״ריבונו של עולם, יהי רצון שבזכות קריאת התהילים הזאת שקראנו תרחם עליי, תכפר לי את העוונות, תשלח רפואה שלמה לכל החולים, תרחם על המתים הנידונים שם למעלה, תציל אותם מכל מיני ייסורים״.

6. ישיבת הרמח״ל: תורה בלי הפסקה

רבנו משה חיים לוצאטו נפטר צעיר יחסית. הוא הקים ישיבה עם 36 חכמים חשובים, יראי שמיים, וסידר אותם בשלוש משמרות, כל אחד שמונה שעות וחצי ביממה. המשמרת הראשונה התחילה בשמונה בבוקר. השנייה התחילה בארבע, חצי שעה לפני שהראשונה סיימה, כדי שיהיה חצי שעה חופפת ״שלא יהיה רגע אחד בלי לימוד תורה״. כך גם השלישית.

התנאים שכתב להם: שלא יגידו ״לשם רפואה״, שלא יגידו ״לעילוי נשמה״, שלא יגידו ״להצלת עם ישראל״, ״ולא לשם מחילת עוונות״. אלא: ״אנחנו לומדים לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו, שציווה אותנו לעסוק בתורה״. ואחרי הלימוד אפשר לבקש רחמים על החולה, על המצב, על פרנסה, ומי שצריך בנים.

הלקח: אותו דבר גמרא, אותו דבר משנה, אותו דבר הלכה, אותו דבר כל סוג של לימוד תורה: נטו לעשות נחת רוח לבורא, שברא אותי ושלח אותי וציווה אותי ללמוד תורה.

7. חמשת האנשים בבית הכנסת: מדרגות הכוונה (בשם הרמ״ק)

הראשון בא לבית הכנסת, ולא מבינים למה. יש לו ילדים חולים, ויש לו מריבה עם אשתו. הוא תורם כסף, קונה נרות, קונה פתיחת ההיכל, קונה עלייה, והכול כדי שלא יהיו לו צרות. אומר הרמ״ק: ״זה לא מועיל, וזה לא נקרא מצווה״.

השני טוב ממנו קצת, ״אבל גם גרוע״: הוא רוצה להצליח בעסקים ולשחק בטוטו. הוא תורם ועושה מי שברך, כדי שימנו אותו סגן של סגן, או ממלא מקום חבר מועצת העירייה, או אחראי על המים. גם זה לא טוב.

השלישי אומר: ״אני לא עושה בשביל העולם הזה כלום, רק בשביל הנשמה. אבל אני מפחד, שמעתי שיש בגיהינום מדורים קשים״. הוא הפסיק לעבור עבירות, אבל יודע שאין אדם שלא עשה עוונות. כשיעלה למעלה וישאלו אותו, יגיד כן, ״צַדִּיק הוּא אֲדֹנָי כִּי פִיהוּ מָרִיתִי״ (איכה א, יח), ויצדיק עליו את הדין, וישלחו אותו לגיהינום. לכן הוא לומד תורה כל הלילה, כדי להינצל. אומר הרמ״ק: ״לא אמרתי שזה לא בסדר, אבל זה לא טוב״.

הרביעי חכם יותר: הוא למד ורוצה ללמוד עוד, כדי לזכות לשבת בגן עדן בישיבה של חכם עובדיה. השני אומר: במחלקה של הבן איש חי. הוא לומד כל היום בשביל לזכות לחיי עולם הבא. גם זה לא טוב.

החמישי אומר: ״אני לומד תורה לעשות נחת רוח לבורא ולעשות את רצון יוצרי, שברא אותי שאני מקיים את התורה שלו ולומד אותה, נטו לכבודו יתברך, נטו לשם שמיים. לא בשביל מחילת עוונות, לא בשביל כפרה, לא בשביל הצלה מגיהינום, לא בשביל הצלה מייסורים, לא בשביל לזכות לגן עדן. אני רוצה נטו לעשות רצון בוראי״. אומר הרמ״ק: **״זה הנכון והיפה והטוב ביותר״**.

8. הלומד הלכות סוכה אחרי סוכות (בשם החתם סופר)

הראשון אומר: ״אני רוצה לדעת איך עושים ציצית, עכשיו אל תדבר איתי בנושא אחר״. אחר כך: ״אני רוצה לעשות תפילין, מה התפילין הכי מהודרות, תן לי את כל הכללים״. הוא לומד את זה כי בשמיים ציוו אותו:

וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ (דברים ו, ח)

זה נקרא **״לשם שמיים״**.

השני לומד הלכות קורבנות. ״אדוני, מה אתה לומד איתי קורבנות? בעוונות הרבים אין בית מקדש!״ הוא לומד נגעים, שאין להם היום שום נפקא מינה. עבר סוכות, והוא לומד הלכות סוכה. הוא לומד גיטין וקידושין, אף שאינו דיין, לא כותב גט ואינו מסדר קידושין. למה? כי השם כתב את זה בתורה, והוא רוצה ללמוד אותה. זה נקרא **״לשמה״**.

ד. ארבעת העולמות, ומה קורה בכל עולם

השם ברא ארבעה עולמות, כמו ש"פתח אליהו" מסביר:

1. עולם האצילות

- זה עולם עשר הספירות: כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.
- הספירות הן "כלים" לבצע בהם כל מיני פעולות בעולם.
- **שם נמצאת התורה.** "התורה זה עצם האצילות עצמו שמתפשט בכל העולם, עד כאן, אפילו עד לפה, העולם התחתון".

2. עולם הבריאה

- שם כיסא הכבוד.
- הנשמה שלך באה משם, שלי, שלו, של כולנו. **זה עולם הנשמות.**
- **ראיה מהתפילה:** "אֱלֹקַי, נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה, **אַתָּה בְרָאתָהּ**", כלומר בעולם הבריאה. וכן "בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ **שֶׁבְּרָאָנוּ** לִכְבוֹדוֹ".

3. עולם היצירה

- שם המלאכים. זה עולם המלאכים, והם לא בעולם שלנו.
- **ראיה מהתפילה:** "**אַתָּה יְצַרְתָּהּ**". הורדת אותה מהבריאה ליצירה.

4. עולם העשייה

- עולם הגלגלים. זה עדיין **לא העולם הזה.**
- זה עולם הרקיע שאנחנו רואים: השמש, הירח, הכוכבים וכל צבא השמיים.

הקשר בין העולמות לתורה

התורה ירדה מעולם האצילות, והנשמות באות מעולם הבריאה. הקדוש ברוך הוא רוצה לקשר את הנשמה שלנו עם עולם האצילות. ואיך? **על ידי ידיעת התורה.** וזה ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה: אני מתייחד עם הספירות ועם מה שיש למעלה.

ה. מה תכלית האדם

על פי ספר **"יסוד ושורש העבודה"** של רבנו אלכסנדר זיסקינד, שחי לפני כ-300 שנה, "איש קדוש מאוד":

1. לחבר את הנפש למעלה

- "תורה לשמה" היא **"לחבר את נפשי למעלה ולדעת את המצוות כולן בשביל לקיים אותן"**.

2. לתקן את הפגמים שבעולמות

- הפגמים התחילו בחטא אדם הראשון בעץ הדעת. "גם אנחנו היינו איתו, כולנו פגמנו שם". אחר כך בדור הפלגה, בסדום ובמצרים. האדם בא לתקן אותם.

3. לעשות נחת רוח לבורא

- **בשם "יסוד ושורש העבודה":** "וכל כוונתו של האדם תהיה לעשות נחת רוח ליוצרי ולבוראי".
- **בשם הרמ"ק:** זו המדרגה החמישית, הנכונה: לעשות רצון הבורא נטו לכבודו יתברך.
- **בשם ספר החינוך:** לכוון בלימוד תורה לקיים את רצון הבורא, שנאמר: "שֹׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם" (תהילים קיא, י). לא נאמר "לכל העושה" ולא "לכל המקיים", אלא **"לכל עושיהם"**. העושה את המצווה מקיים אותה.

4. למלא את העולם צדק

- **בשם הרמב"ם:** מה עניין לימוד תורה? לקיים את דת האמת, "למלאות את העולם צדק", לגלות את התורה של השם ולפרסם אותה בעולם. על ידי שמתרבים הלומדים, מרבים תורה בעולם.
- **הרמב"ם מוסיף:** ללמוד **לא מפני יראת העונש ולא לשם קבלת השכר, אלא מאהבת השם ועם ישראל.**

5. לייחד את שמות הקודש

- **בשם "יסוד ושורש העבודה":** "וכל כוונתו תהיה לעשות נחת רוח ליוצרי ולבוראי **וליחד את שמות הקודש**".
- יש שמות של **דין**: אלוקים, אדנות.
- יש שמות של **רחמים**: אהיה, "אני הייתי עמהם בצרה זו, אני עמהם בצרה אחרת", כך אמר השם למשה. ושם הוויה, שכולו רחמים.
- **צבאות:** לפעמים הוא מפעיל אותו לדין, ולפעמים לרחמים.
- "ליחד" פירושו: **אל תעשה הבדלות בין השמות האלה, אלא כולם הוא.** כולם פעולה שלו. וכמו שאצל הקדוש ברוך הוא לא שייך להגיד "נבדל" או הבדלות, כך גם בשמות שלו.
- "זה התכלית של לימוד תורה: **לאחד שמו של השם יתברך בעולם**".

ו. מסקנות מעשיות וסיכום

- לפני לימוד או אמירת תהילים: לכוון לכבוד השם בלבד, בלי להתנות בשום בקשה.
- אחרי הלימוד: לבקש רפואה, סליחה, פרנסה ועילוי נשמה.
- כשמארגנים תהילים לחולה: להזהיר את המשתתפים לומר לפני כן שאינם מקדישים ואינם מתנים את הקריאה, ולבקש רק בסוף.
- ללמוד גם תורה שאין לה נפקא מינה מעשית עכשיו.
- לא להפסיק באמצע הלימוד לדברים בטלים.
- לא ללמוד כדי לקנטר.
- לא להפוך את התורה למקור פרנסה.

סיכום הנקודות המרכזיות

לומדים תורה לשמה, כדי לעשות נחת רוח לבורא, לקיים את המצוות, לתקן את העולמות ולאחד את שמו של השם יתברך בעולם. כל הבקשות באות אחרי הלימוד. כך זוכים להיות כמעיין המתגבר.

מפתח פסוקים

- משלי ג, טז: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד
- איוב יא, ט: אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי־יָם
- משלי ח, יא: כִּי־טוֹבָה חָכְמָה מִפְּנִינִים וְכָל־חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ־בָהּ
- איכה א, יח: צַדִּיק הוּא אֲדֹנָי כִּי פִיהוּ מָרִיתִי
- דניאל יב, ב: וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם
- יהושע א, ח: לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה
- דברים ו, ח: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ
- תהילים קיא, י: שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם

מבוסס על תמלול השיעור

השיעור המלא ביוטיוב: https://youtu.be/MKkgJsNTWqM

בס"ד

בית הכנסת מוסאיוף | יום שני, ח' חשוון תשפ"ז

תוכן העניינים

מבוא.....3
פרק א - דברים שהזהירו חכמים יש לקבלם.....3
פרק ב - נטילת ידיים.....3
פרק ג - קבורה בין גויים.....4
פרק ד - רפואות הגמרא והחרם של בעלי התוספות.....4
פרק ה - רפואת העשבים וכוח הסגולה.....4
פרק ו - המזיקים והשמירה מלמעלה.....5
פרק ז - הודיה על השמירה.....5
פרק ח - קידוש השם וחילול השם.....6
פרק ט - גדולת החכמים.....6
פרק י - מורה רבך כמורה שמיים.....7
פרק יא - לימוד התנ"ך.....7
פרק יב - שאלות קצרות בהלכה.....8
פרק הסיפורים.....8
מסקנות מעשיות.....10
מפתח מראי מקומות.....11

שיעור מוסר-עיוני: האם יש אמת בדברים סגוליים שהזהירו חכמים, ומה כוחה של תורה הפועל על האדם מעבר לטבע

מבוא

הרמב"ן נשאל: האם יש אמת בדברים סגוליים? כלומר, מה שהגמרא וגם החכמים הפוסקים כתבו, שיזהר האדם מכל מיני עניינים שהם לא בטבע אלא מחוץ לטבע - האם יש לחשוש להם?

והוא הביא ראיה מאבן השואבת. אבן השואבת נקראת מגנט, ששמים אותה בים, ואם תראה אבן או איזה ברזל, היא תזוז ותנוע, לא תנוח ולא תשקוט, עד שהיא קולטת אותו. הזוהר הקדוש כותב שזה מראה גם על האדם עצמו: יש אדם שהוא נמשך מהר לאיפה שיש תורה, איפה שיש קדושה. הוא נמשך - זה סימן שיש בו ניצוץ קדוש. ולכן אותו ניצוץ לא נותן לו מנוחה, עד שהוא מוצא את החכם שיכול ללמד אותו תורה, ולקחת ממנו קדושה וטהרה. זה כמו אבן השואבת הנקראת מגנט.

אותו הדבר מביא שם גם לגבי הדמעות. אומר **הרמב"ם**: איך זה שלפעמים אתה רואה אדם מתפלל או מתרגש, או למשל קיבל מתנה יקרה, נולד לו בן אחרי שנים רבות שהמתין לו - ותרדנה לו דמעות מאליהן? יש לאדם רגשות שהם מעבר לטבע. וכן על זה הדרך: פתאום הצחיקו אותו, ואם זה דבר מצחיק מאוד, הוא פורץ בצחוק, אפילו אדם שלא פתח את פיו כמה שנים, פתאום פורץ בצחוק. זה מראה שיש כוח בקדושה - הקדוש ברוך הוא שם באדם כל מיני כוחות, שאדם לפעמים מגיב עליהם בכל מיני אופנים. ואותו הדבר, חס ושלום, יש לו צער ואז הוא סובל.

פרק א - דברים שהזהירו חכמים יש לקבלם

כך שדברים שחכמים הזהירו, יש לנו לקבל אותם. כמו שאמרו לגבי מים מגולים בלילה: מים שעבר עליהם הלילה, ואפילו שלא עבר עליהם הלילה - כל שהשאיר אותם מגולים, שמא נחש או סממית שתה מהם, ויש בזה סכנת נפשות, ולכן צריך לשפוך את המים האלה. אמנם כתב **מרן השולחן ערוך** שבימינו לא מצויים נחשים, ובמקומות שלא מצויים - אין סכנה ואין מקום לחשוש, וכן איפה שיש הפסד מרובה, כגון שהיתה לו חבית גדולה וכדומה.

וכן על זה הדרך: אמרו רבותינו שלא יעמוד אדם במקום סכנה, שאין עושים לו נס. ואם עושים לו נס - מנקים מזכיותיו. (ראו בפרק הסיפורים את מעשה הטביעה בים נתניה.)

וכן מים אחרונים - ראינו כמה חכמים הזהירו: מים אחרונים חובה. כתבה הגמרא מה עשו מים אחרונים - הרגו את הנפש. ומים ראשונים - מצוה.

פרק ב - נטילת ידיים

(המעשה ברומא שבתלמוד - בפרק הסיפורים.)

נטילת ידיים שזה מעשה - עיקרו מדברי סופרים. מצות נטילת ידיים על הפת זה דרבנן. אבל שמחר - כיוון שמחר יבנה בית המקדש ויבוא משיח צדקנו, ונצטרך לאכול חולין בטהרה - הרגילו אותנו מעכשיו שאדם יטול ידיו קודם אכילת פת, וקודם גם אכילת פירות שהם דבר שטיבולו במשקה.

אם אני אוכל אבטיח - צריך לטול ידיים? לא. זה רטוב מן המיץ הטבעי שלו, ואין צריך נטילה. אבל דבר שהמיץ בא עליו מבחוץ, אם זה מים ואם זה כל נוזל אחר, כמו שמן וכדומה - צריך נטילת ידיים. אדם צריך לדעת מה כן ומה לא.

פרק ג - קבורה בין גויים

וכן כותב **הרמב"ן** על קבורה בין גויים: נהרגו אנשים, חס ושלום, והיה ביניהם יהודי, וקברו את כולם במקום אחד, והיהודי קבור ליד הגוי - מה צריך לעשות? להוציא אותו משם.

ואפילו שאסור לפתוח את הקבר - מה הסיבה לאיסור? ניבול המת, ויש עוד חרדת הדין. אמרו רבותינו: חרדת הדין זה בשנה ראשונה; אחרי שנה ראשונה זה ניבול המת, כיוון שרואים אותו במצב לא טוב, וזה לא נעים לראות - לכן אסור לפתוח את הקבר. אבל אם הוא קבור בין גויים והתברר לנו שהוא נמצא שם - מותר לפתוח את הקבר ולהוציא אותו, שלא יהיה קבור בין גויים.

כך היה בראשון לציון: קמה שם מועצה דתית שלא הלכה כפי הסדר, ובעוונותינו הרבים נתנו גם לגויים לקבור שם. והגויים קוברים בתוך בית קברות של יהודים - נתנו להם חלקה, והם שמים צלב למעלה להראות שהחלק שלהם, והם קוברים יהודים עם גויים שם. ויש יהודים שנקברים שם - לכן צריך אדם להיזהר איפה הוא נקבר. היום, בעוונות הרבים, פה בארץ ישראל, על זה נאמר:

וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי, וְאֶת נַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה (ירמיהו ב, ז)

לכן צריך לצעוק על זה. צעקנו על זה; עשו את זה תקנה. עכשיו אני לא יודע מה המצב - שלא יחזור לקדמותו חס ושלום.

פרק ד - רפואות הגמרא והחרם של בעלי התוספות

כתב **הרש"ל** ב"ים של שלמה" - הוא כתב חיבורים על כל הש"ס, וביניהם על מסכת חולין - שם, בפרק ה', כתב שבעלי התוספות עשו חרם: שאדם לא יפרסם את הרפואות שיש בגמרא. למה? בגלל שהטבעים השתנו - בזמן הגמרא זה היה עוזר, ובזמננו אינו מועיל. ושלא יבוא אדם - כמו שיש היום רשעים שאוהבים למצוא "בוקס ריקה" בדברי רבותינו - ויגיד: הנה, אני עושה את התרופה הזאת וזה לא עוזר. לכן יש חרם לא לפרסם אותן.

אבל איפה שיש סכנה, או ספק סכנה - ולא רק ספק ספיקא של סכנה - מצווה להזהיר. איפה ראינו? לגבי שבת: ספק ספיקא של סכנה - מחללים שבת או לא? מחללים. מה היה? גל אבנים שנפל בשבת. עומד שם גדר ונפל; עכשיו, מה הבעיה? הוא לא יודע אם יש שם אדם - ספק יש אדם, ספק אין אדם. ואם יש אדם - ספק חי, ספק מת. ואם חי - ספק יהודי, ספק גוי. אפילו כך - מחללים עליו את השבת ומפנים את גל האבנים. משנה: "מפקחין את הגל" בשבת, ומוציאים את כל האבנים ומוודאים שאין שם בן אדם (משנה יומא ח, ו).

פרק ה - רפואת העשבים וכוח הסגולה

הגמרא מביאה המון עשבים, כל מיני עשבים שמועילים לכל מיני דברים, וגם עשבים שמגרשים מזיקים. למשל: איזה עשב טוב לגרש מזיקים, ועוד נגד העין הרע? רודה. מה עוד? אזוב - זה הזעתר. גם רודה וגם זעתר - זה גם בשביל רפואה וגם מגרש את כל המזיקים שיש. כך כתב גם **רבנו האר"י**, שעד ימינו אלה כן מועילים.

שני העשבים האלה יש בהם כוחות סגוליים - נגד עין הרע ונגד כישופים; ולא רק נגד עין הרע: מגרשים מזיקים. אפילו שאנחנו לא בקיאים בהם - יש סוגים שונים של רודה, סוגים שונים של זעתר - בכל זאת יש בהם כוח. זאת אומרת: יש, הקדוש ברוך הוא טבע בטבע הבריאה כל מיני דברים של רפואות - זה כוח סגולי.

רבנו האר"י כותב שהאזוב לא ירד מעל שולחנו כל השבת. (המעשה עם **החיד"א** ושקית הזעתר - בפרק הסיפורים.)

פרק ו - המזיקים והשמירה מלמעלה

כתב **רבי שמעון בר יוחאי** בזוהר על הפסוק:

יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ, אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ (תהלים צא, ז)

אם היה לאדם עיניים לראות - היה רואה אלפים ורבבות של מיני מזיקים מקיפים אותו מכל צד. ומי שומר אותו? הקדוש ברוך הוא שולח שני מלאכים, אחד מימינו ואחד משמאלו, ושומרים עליו. ואם חס ושלום נפגע - סימן שעשה עבירה, ואמרו לכם: ברחו ממנו, עזבו אותו לבד, ואז קרה לו מה שקרה. אז אם יצאת מהתאונה - תדע שהיה מלאך שמר עליך.

והגמרא אומרת שאם אדם מושיט את ידו באויר - יכול לפגוע בעין של שד. ומי שמר אותך? אוי ואבוי, יש במקום - מי יודע מה יעשה לו; יפול ולא יקום. אבל הנה אדם קם ועושה הכל. איך זה? בשמיים שומרים עליו - צריך להודות להשם.

אומר **הרדב"ז**: שאומרים פסוק **"וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם"** (ויקרא יז, ז) - צריך להיזהר גם כן. וכתב **הרב פעלים**: בימינו נחלשה הרוח הרעה, היא לא כמו שהיתה בזמן הגמרא. וזו הסיבה שכמעט כל הפוסקים - למשל **הרמב"ם** - לא כתבו דיני רוח רעה בכלל, לא מזכירים את זה; ואותו דבר השולחן ערוך. מפני שבימינו זה השתנה. אבל צריך עדיין להיזהר, למשל בנטילת ידיים של בוקר ועוד כמה דברים - אבל לא כמו שהיה בזמן הגמרא.

המאירי כתב - הוא כתב לפני כ-700 שנה - שאנחנו בימינו לא חוששים. **ובא"ז** כתב שכן לחשוש: שעדיין צריך להיזהר, ויאמר פסוקים של שמירה, כגון "יושב בסתר" ועוד ועוד. למה? לפעמים אחד מאלף יכול להיות שכן יזיק - לכן יזהר האדם. **והכנסת הגדולה** (**רבנו חיים בנבנשתי**) **והפרי חדש** (**רבי חזקיה די סילוה**) - שניהם אספו את כל הרשימה וכתבו שיש לחשוש. זאת אומרת, הם לא הלכו בדרך **הרמב"ם** והשולחן ערוך - זאת אומרת זה עדיין לא בטוח במאה אחוז. לכן צריך להיזהר, ובפרט חס ושלום חולה - שיזהר עוד יותר. ולא ללעוג על מה שאמרו חכמים.

פרק ז - הודיה על השמירה

מכיר את בעל "יסוד ושורש העבודה"? מה הוא כתב? הוא כותב שהיה הולך בדרך, והיה שם גדר עומד משופע. לפני שהיה עובר, היה אומר: ריבונו של עולם, תציל אותי מהגדר הזו שלא תיפול עליי. ואחרי שהיה עובר, אומר: מודה אני לך, ריבון העולמים, שלא נפלה הגדר עליי ולא קרה לי כלום. וכל פעם שהיה עובר היה אומר את אותו הדבר.

והוא כותב עוד: כשהיה בא לברך ברכת המזון, היו באים לפעמים לדפוק לו בדלת. אז לפני שהוא עושה מים אחרונים, הוא אומר: ריבונו של עולם, יהי רצון שאף אחד לא יבוא להפריע לי, שאוכל לברך ברכת המזון בכוונה. סיים את ברכת המזון בשלום - עומד ואומר: ונודה לך, ריבון העולמים, ששמעת אותי, שאף אחד לא הזיק לי ולא הפריע לי.

מה אתה רואה? אנשים חושבים שהעולם הולך חלק. אין דבר חלק - הכל שמירה מלמעלה.

פרק ח - קידוש השם וחילול השם

כותב **רבנו בחיי**: צריך האדם להיזהר מאוד בכבוד השם יתברך. מה זה כבוד השם יתברך? כל דבר שיש בו להרבות כבוד שמיים - יהיה אדם זהיר לעשותו, לפרסם כבוד השם בעולם ואת פלאי הבריאה. ויש בזה מצות עשה מהתורה. וכנגד זה - לא לחלל שם השם. ונפקא מינה: מי שזהיר בקידוש השם - כל דבר שיש בו כבוד שמים יכפר לו על חילול השם.

מה זה חילול השם? הגמרא הביאה דוגמאות: כגון שלוקח בשר ולא נותן את הכסף לאלתר. הוא הלך לקצב, לקח חתיכת בשר ואמר: מחר אני משלם. מישהו יגיד: אתה רואה? הוא לא משלם, הוא סתם אומר. לכן מה צריך לעשות? לתת את הכסף במקום. ואם הם שני שותפים - מה עושה? הגמרא אומרת: יתן הכל לאחד, ולמחרת יבוא ויתן גם לשני את הכל, ואז הם יעשו ביניהם את החשבון. תראה כמה חמור חילול השם.

ומאיפה למדנו את איסור חילול השם? יש פסוק ביחזקל:

וַיָּבֹא אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם, וַיְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי, בֶּאֱמֹר לָהֶם: עַם השם אֵלֶּה, וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ (יחזקל לו, כ)

(המעשה עם שלושת הישראלים שעקפו את התור - בפרק הסיפורים.)

אומר **רבי יצחק**: גם לא חרבה ירושלים אלא על שהשוו

בה קטן לגדול. זאת אומרת, צריך להיזהר: אם בא חכם גדול - לכבדו כבוד גדול; חכם לא כל כך גדול - כבדו כבוד, אבל אל תפריז בכבודו יותר, ואל תשוה אותו לאיש הגדול. כי הגמרא מביאה שם פסוק:

וַיִּשְׁלַח השם אֶת יְרֻבַּעַל וְאֶת בְּדָן וְאֶת שְׁמוּאֵל (שמואל א יב, יא)

מי זה ירובעל? **גדעון** - "ירב בו הבעל", שהיו עובדים עבודה זרה בזמנו (מעשה גיזת הצמר - בפרק הסיפורים). ומי זה בדן? **שמשון**. והגמרא אומרת: שלשתם נאמרו יחד, לומר לך - כל מי שנתמנה שופט על ישראל, הרי הוא כבית דינו של **שמואל**, והרי הוא כבית דינו של **משה** ואהרון. ולכן אמרו: יפתח בדורו - כ**שמואל** בדורו.

פרק ט - גדולת החכמים

החת"ם סופר כותב שתדע: הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים משגיאות. למשל, אם ראית חכם שכתב ספר או פסק פסק - אל תחשוב שהוא שגה, ואם מישהו יבוא ויגיד לך שיש פה טעות - דע שהקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים שלא יבואו לידי תקלה, ואף פעם לא תצא תקלה מתחת ידם.

ו**רבי יונתן אייבשיץ**, בעל ספר "תומים", כתב שבח גדול על מרן **רבנו יוסף קארו** - האיש הענק בתורה, שעליו נאמר: "האיש אשר המלך חפץ ביקרו" (אסתר ו, יא). המלך - מלכו של עולם - חפץ ביקרו. **רבנו יוסף קארו** כתב את השולחן ערוך, ואתה רואה אותו כל כולו בהיר וברור, ותורה לזכרון לדורי דורות: עד היום, שרוצים לכתוב הלכה, דבר ראשון בודקים מה כתב **מרן רבי יוסף קארו**.

החזון איש כותב גם כן, באמונה וביטחון פרק ג': תדע שהקדוש ברוך הוא נותן חכמה לחכמים. ואל תשמע לכופרים ולרשעים ואל תביא מהם ראיה: אם אמר לך כופר או רשע איזה דבר - תדע שבהכרח דעתו נוגדת את התורה. כך גם אמר **רש"י** על פי **יעקב אבינו**:

עִם לָבָן גַּרְתִּי (בראשית לב, ה)

אומר **רש"י**: תרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. ואם תאמר: ואם היתה לך שאלה - מה עשית? התשובה: "מנגד לאיש כסיל" - מה שהכסיל אומר, עושים ההיפך (משלי כו, ד-ה). אבל יעקב היה יודע את כל התורה כולה, ואחר כך הלך ולמד תורה כל לילה.

פרק י - מורה רבך כמורה שמיים

עוד דבר: "מורה רבך כמורה שמיים". מי אמר את זה, ואיפה כתוב? במסכת פסחים, דברי **רב יוסף**. מי היה **רב יוסף**? החבר שלו היה **רבא**. הגמרא אומרת: אחד היה "סיני" ואחד היה "עוקר הרים". **רב יוסף** היה "סיני". וכמה חידושים בגמרא שלו הפכו להיות צורת ברזל בהלכה.

למשל: ברגע שאדם אמר דבר להקדש - זה הקדש, אין מה לעשות, זה נהיה הקדש. אבל ברגע שהוא אמר "זה לעניים" - מה? יש מעשה בגמרא: היה אחד שעמד בבית הדין, חייבו אותו לשלם מטבע לחברו. הוא הוציא מהכיס, והמטבע היה שחוק, לא בסדר. אז הוא אמר: לא צריך אותו - שיהיה לעניים. ואחר כך אמר: לא, אני אקנה בו משהו לאכול, כי אני היום רעב. מה אמר לו **רב יוסף**? אמרת "זה של העניים" - גמרנו. הגמרא שואלת: איך נעשה של עניים? לא היה פה קניין. בהקדש יש קניין של הקדש, אבל לעניים - איך? אומר **רב יוסף**: אין עיר שאין בה רב שהוא השליח של העניים, וברגע שאמר "זה של העניים" - זה עובר לרב, והרב יתן לעניים. שמעת? רק שהרב יהיה אמיתי ולא יקח לעצמו.

ו**רב יוסף** השמיע המון הלכות, כאילו הקדוש ברוך הוא דיבר. לכן צריך להיזהר מאוד - מורה רבך כמורה שמיים. ומאיפה למדנו? מ**יהושע**: **אלדד ומידד** היו מתנבאים במחנה, ומה היו אומרים? "**משה** מת, ו**יהושע** מכניסן לארץ". שמע **יהושע** ונצרב לו, ואמר:

אֲדֹנִי מֹשֶׁה, כְּלָאֵם. וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה: וּמִי יִתֵּן כָּל עַם השם נְבִיאִים, כִּי יִתֵּן השם אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם (במדבר יא, כח-כט)

ומכאן דרשה הגמרא לרבות תלמידי חכמים. **שמעון העמסוני** היה דורש כל "אתים" שבתורה: כגון **"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ"** - "את" בא לרבות את אחיך הגדול, ובא לרבות בעל אמך. הגיע לפסוק **"אֵת השם אֱלֹהֶיךָ תִּירָא"** (דברים ו, יג) - נמנע. בא **רבי עקיבא** ולימד: "את השם אלהיך תירא" - לרבות תלמידי חכמים. זה היה כוחו של **רבי עקיבא**: לתת כוח שהתלמיד חכם, כביכול, דומה להשם יתברך. מכאן יצא: מורה רבך כמורה שמיים.

ובא **רבי יעקב סקילי**, תלמידו של **הרשב"א**, ואמר: שאתה מכבד את החכם - אתה מכבד את השם יתברך.

פרק יא - לימוד התנ"ך

הגמרא אומרת - ברייתא בפרק שישי של מסכת אבות (מסכת אבות בעיקרה חמישה פרקים; הוסיפו שישי בגלל ששת השבתות בין פסח לעצרת): אמר **רבי יהושע בן לוי**: בכל יום ויום יוצאת בת קול ואומרת: "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה". שכל מי שלא לומד תורה - נקרא נזוף, ולא עוד אלא שבר מינן מה שקורה איתו בעולם האמת.

לכן צריך האדם להיזהר לדעת לפחות תנ"ך כמו שצריך. ומה שלא לומדים תנ"ך - זה היה בארצות אשכנז, כי שם היו המשכילים הרשעים, שהיו מדקדקים כביכול בפסוקים ומבלבלים את המוח - לכן

תיקנו שלא ילמדו תנ"ך. אבל אצלנו, הספרדים, לא היה הדבר הזה: היו לומדים תנ"ך. היינו בישיבת פורת יוסף - אחר הצהריים היינו לומדים תנ"ך על הסדר.

היה **חכם מנצור בן שמעון** - צדיק יסוד עולם, קדוש ונורא - הוא מלמד אותנו. למדנו אצלו דברי הימים, וכל ספר ישעיהו. אחר הצהריים, כל יום שעה: כל אחד קורא פסוק עם **רש"י** ומצודות, ומפרש אותו. למה? כדי להיות בקי. גם כשלומדים גמרא - צריך לדעת מה הפסוק, מאיפה הוא בא. למדנו תרי עשר, למדנו ישעיהו, ובעיקר ספר איוב - צריך ללמוד אותו.

בואו נעשה מבצע בליל שבת, עכשיו שהלילה ארוך: מסיימים את הסעודה - ואז לומדים. כל אחד עם חברו, עם שכנו, לפי סדר. בואו תתחילו בספר שופטים - זה הכי טוב: מה היה עם דבורה הנביאה, מה היה עם **שמשון**. **שמשון** היה שופט של ישראל - יפתח בדורו **כשמואל** בדורו, **שמשון** בדורו כיפתח בדורו - והוא היה יושב ולומד תורה כל היום. צריך להיות בקי לפחות לדעת מי הם תרי עשר, ומה כל אחד אומר. נביא שמדבר גם על אקטואליה של היום? עמוס - הוא מדבר על עזה, על מצרים. פתחו את עמוס ותראו איזה פסוקים.

פרק יב - שאלות קצרות בהלכה

אדם ששותה שמן זית - מה מברך עליו? במשנה כתוב: בורא פרי העץ. **הרמב"ם** כתב: שהכל נהיה בדברו - למה? זה מזיק לבד. אבל אם הוא שותה אותו עם "גירון" (לא מוסבר מה זה גירון) - זה בסדר.

פרק הסיפורים

הטביעה בים נתניה - והאזהרה של מורנו רבי עזרא עטייה

היינו בחורים - למעלה מלפני 60- שנה. היינו ילדים. הבחורים הגדולים יותר נסעו פעם אחת לים, ים נתניה. אתה יודע - הירושלמי, כשרואה ים, כאילו עכשיו נבראו שמים וארץ. שישה מהם חשו את עצמם גיבורים, ובנתניה יש בור אחרי החוף - והם נפלו לתוך הבור הזה. התחילו לטבוע, התחילו לבלוע מים. והנה באו שני בחורים והתחילו למשוך אחד אחד ולזרוק אותם לחוף בכוח, ואפילו היכו אותם כדי שישתקו - היו בהיסטריה.

הוציאו אותם, וממש הצילו אותם ממוות. חזרו לישיבה, ופתאום כל העיר שמעה

מורנו רבי עזרא עטייה, עליו השלום, קרא אותם אליו לחדר ואמר להם: תיזהרו! מהיום תלמדו הרבה תורה - כיוון שכל התורה שלמדתם עד עכשיו הלכה, הפסדתם הכל: מה שהציל אתכם זה התורה שלמדתם עד עכשיו, והמצוות שעשיתם - זה שמר עליכם שלא תמותו, ונשארתם בחיים. כי לפי הטבע, אדם שיורד לים צריך אחר כך לברך הגומל.

ואמר גם לשני הבחורים שהצילו: תזהירו אותם שלא יעשו עבירות! אם יעשו עבירות - זה על חשבונכם. למה? אתם הצלתם אותם - אז עכשיו, אם יעשו עבירות זה שלכם, ואם יעשו מצוות וילמדו תורה - גם זה עליכם, יש לכם שותפות. אדם חושב שהעולם הזה רגיל - זה לא ככה. מי יודע מה היה בשמיים באותה שעה, באותו רגע שאדם ניצל.

המסעדה ברומא - נטילת ידיים שהצילה

הגמרא בברכות אומרת: הרומאים גזרו שלא יאכלו אלא טריפות - מביאים בשר חזיר במסעדה. אז מה יעשה היהודי? בעל המסעדה היה רואה: מי שבא והיה נוטל ידיים קודם אכילת פת - יודע שהוא יהודי, ומכין לו אוכל כשר. ומי שבא ויושב ומתחיל לאכול כמו בהמה - שם לפניו דבר אחר.

בקיצור, הגיע יהודי - כנראה שכח את עצמו - וישב ואכל מה שהביאו לו. והשני נטל ידיו ואכל - ואכל כשר. אחרי האכילה מתברר לראשון שהאכילו אותו דבר אחר. הלך אצל בעל הבית ואמר לו: מה עשית? אמר לו: אני חשבתי שאתה לא יהודי - אתה לא נטלת ידיים.

גדעון וגיזת הצמר

ירובעל - זה **גדעון**. "ירב בו הבעל": היו עובדים עבודה זרה בזמנו, וגם אביו, עד שאביו נתן לו מוסר. מה היה? בליל הסדר, כשאבא מספר את הסיפורים, עומד **גדעון** ואומר לאביו: אם עשה השם את כל נפלאותיו - למה היום המדיינים שורפים לנו את הבתים, שורפים לנו את השדות? מה ענה לו אביו? בוא תוכיח את עצמך - תראה שהשם יתברך ישמור אותך.

מה עשה? לקח גיזת צמר ואמר: הגיזה תהיה רטובה וכל האדמה מסביב יבשה. ריבונו של עולם, אני משאיר את הגיזה ברצפה - אם אתה שומע אותי, היא תהיה מלאה מים וכל הרצפה מסביב יבשה. קם בבוקר - וכך היה. ולמחרת עשה ההיפך: כל האדמה תהיה מלאה מים והגיזה תישאר יבשה - וכך היה.

אחר כך לקח איתו את האנשים עם הכדים והשופרות, ובאו מכל הכיוונים על מדיין - והצליח, ונהיה שופט של ישראל. (ראו שופטים ו-ח.)

רבי אברהם ענטבי וחוב החמישים לירות

רבי אברהם ענטבי, עליו השלום - לפני כ-150 שנה. הוא היה בא בבוקר לבית הכנסת בשעה שלוש ולומד תורה. והנה הגיע יהודי אחד, עצוב מאוד ובוכה, עומד ליד ארון הקודש ובוכה. קרא אותו רבי אברהם - הוא לא שומע. קרא אותו שוב: מה קרה לך היום? הוא בצער גדול. מה הצער? אחרי הפצרות הסכים לספר: לקחתי הלוואה מאיזה עשיר, ונתתי לו שטר חוב בעדים, והוא רוצה לקבל ממני את הכסף - ואין לי מה לאכול.

אמר לו הרב: על זה אתה בוכה? כמה כסף זה? אמר: חמישים לירות של סוריה. אמר לו הרב: תשאיר את זה עליי. אתה לא צריך לשלם - אני אסדר. התפלל, וכל רגע הרב משגיח עליו שיתפלל רגוע. סיים את התפילה - והרב הלך לבית העשיר.

העשיר רואה שהרב בא אליו: הרב ברוך הבא! מה זכיתי? אמר לו הרב: לא מגיע לך שאני אבקר אותך? אמר העשיר: הביקור שלך שווה לי חמש מאות לירות זהב, אני מוכן לשלם! אמר לו הרב: אתם העשירים אוהבים להגזים - נראה אותך, חמש לירות שווה הביקור שלי. אמר העשיר: לא, חמש מאות אני מוכן לשלם עכשיו! אמר הרב: אני לא רוצה חמש מאות - אני רוצה רק חמישים. הביא את החמישים. אמר הרב: לא בשבילי - אני רוצה את השטר של האיש ההוא: הוא מסכן, אין לו מה לאכול, יש לו ילדים קטנים בבית, והוא לווה ממך ואין לו לשלם. ואתה - ברוך השם, השם ברך אותך ויברך אותך עוד. שמע העשיר, נתן לו את השטר - וקרע אותו לשנים עשר קרעים. וראיתם את חוכמת החכם - זכותם תגן בעדנו.

הסולטן, הקפה והשבועה - וחוכמתו של רבי אברהם אנטבי

פעם אחת הסולטן הגיע לביתו, ואשתו היתה מלאה נשים איתה. הוא אמר לה: תשמעי, תביאי לי את הקפה. הוא היה אוהב קפה על הבוקר - ולא סתם קפה: קפה שתוחנים אותו באותו רגע ומיד מבשלים. היא התחילה להכין: לקחה פולי קפה, קלתה אותם לאט לאט - וכל הזמן מדברת עם החברות שלה.

הוא התעצבן עליה - אצל הערבים הוא יכול לגרש אותה בפה בלבד. אמר לה: אני אוכל כעכ; עד שאני גומר את הכעכ הזה - אם לא הגיע הקפה, **"טַלַק, טַלַק טלק"** - יענו, מגורשת. והתחיל לאכול את הכעכ. שיסיים - הגיע הקפה. אמר: היא אסורה עליי. מה יעשו? אמר לה: לכי מפה, לכי לבית אביך.

והיה בלאגן גדול - משפחה מיוחסת. בא השייך וניסה לדבר - לא עזר. הביאו את הכאדי של דמשק - גם לא עזר. אמרו: נביא את **רבי אברהם ענטבי** - הוא יפתור. בא הרב, ישב בשקט ושאל אותם לאט לאט: איך היה הסיפור? סיפרו לו. אמר: הכעכ - איך נראה? הראו לו - יבש כזה. אמר: וגמרת את כל הכעכ? אמר: כן, ודאי. אמר לו הרב: ודאי? תקרא לשמש - שיטאטא את הרצפה. מצא שם פירורים! אמר לו הרב: הנה, לא גמרת את הכעכ - נשארו פירורים. היא לא מגורשת. זו החוכמה של החכם - זכותם תגן בעדנו.

קצרים

החיד"א והזעתר: **הרב החיד"א**, עליו השלום, היה יפה תואר ויפה מראה, והיה דורש שעות על גבי שעות בעל פה. כשהיה הולך לדרוש, היה חושש שיעשו לו עין הרע - והיה שם בכיסו, כך הוא כותב, שקית קטנה של זעתר, שתשמור עליו. וזה מגן על האדם - ולא רק מעין הרע, אלא מכל מיני מזיקים.

בעל "יסוד ושורש העבודה" והגדר: (ראו בפרק ז - ההודיה על השמירה.)

הגאון מווילנא וחכמת הרקחות: אמרו על **הגאון מווילנא** שהוא למד כל החכמות שבעולם - חוץ מרקחות. למה לא רצה להיות רוקח? אם ירקח תרופה ויתן לבן אדם וזה לא יעיל - יגידו: מה, זה לא שווה כלום? לא - הגאון הולך על בטוח, אין אצלו טעויות. הסיבה: שיבואו אליו אנשים ויבלבלו לו את הראש, ויהיה לו ביטול תורה וקבלת קהל - חולה שצריך לטפל בו, צריך להרכיב לו את התרופות. לכן: הכל למד - חוץ מרקחות.

שלושה ישראלים בתור האוכל: היו כמה בחורים מכאן שנסעו לחו"ל. שם יש ישיבה שבצהריים הם לוקחים אוכל: עומדים בתור, כל אחד עם מגש, עד החלון - כמאה וחמישים בתור. פתאום באו שלושה ישראלים - סיפר אחד מהם שעשה את זה - ועקפו את כל התור והלכו לראש התור. פתאום כל התור אומר: "יזראל, יזראל, יזראל" - הנה באו ישראלים. זה מצחיק? זה כואב - זה חילול השם גמור. לכן צריך להיזהר.

מסקנות מעשיות

- דברים שחכמים הזהירו - יש לקבלם, גם אם הם מחוץ לטבע: הוכח מן אבן השואבת.
- להיזהר שלא לעמוד במקום סכנה - אין עושים נס, ואם עושים - מנקים מזכיותיו.
- מים אחרונים חובה; נטילת ידיים לפת ולדבר שטיבולו במשקה. מיץ טבעי של פרי - פטור.

- אזוב (זעתר) - שלא ירד מעל השולחן כל השבת, כמנהג **רבנו האר"י**.
- לומר פסוקי שמירה, כגון "יושב בסתר".
- לא ללעוג על דברי חכמים.
- להודות להשם על השמירה היומיומית - לפני ואחרי, כבעל "יסוד ושורש העבודה".
- להיזהר בקידוש השם - לשלם מיד, ולא לעשות מעשה שיראה רע בעיני הבריות.
- כבוד חכמים: קטן כקטן וגדול כגדול - ומורה רבך כמורה שמיים.
- ללמוד תנ"ך על הסדר - להתחיל בספר שופטים, וספר איוב בליל שבת.

מפתח מראי מקומות

תנ"ך: בראשית לב, ה; **שמואל** א יב, יא; שופטים ו-ז (**גדעון** וגיזת הצמר); ירמיהו ב, ז; יחזקל לו, כ; תהלים צא, ז; משלי כו, ד-ה; במדבר יא, כח-כט; דברים ו, יג; ויקרא יז, ז; אסתר ו, יא.

חז"ל: משנה יומא ח, ו (מפקחין את הגל); ברכות (המסעדה ברומא); פסחים (**רב יוסף** - מורה רבך כמורה שמיים); **שמעון העמסוני** ו**רבי עקיבא** - "את השם אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים"; פרקי אבות ו (הבת קול).

ראשונים: **הרמב"ן** (דברים סגוליים, אבן השואבת, קבורה בין גויים); **הרמב"ם** (דמעות והתרגשות; ברכת שמן זית); ים של שלמה לרש"ל על חולין פרק ה (חרם בעלי התוספות על פרסום רפואות הגמרא); **המאירי**; **רבנו בחיי** (כבוד השם).

אחרונים: רדב"ז (על ויקרא יז, ז); **רב פעלים** (רוח רעה בימינו); כנסת הגדולה (**רבנו חיים בנבנשתי**) ופרי חדש (**רבי חזקיה די סילוה**); חת"ם סופר (שמירת הצדיקים משגיאה); תומים - **רבי יונתן אייבשיץ** (שבח **מרן רבי יוסף קארו**); חזון איש, אמונה וביטחון פרק ג; **הגאון מווילנא** (רקחות); **רבי יעקב סקילי** תלמיד **הרשב"א**.

קבלה ומוסר: זוהר הקדוש (אבן השואבת והניצוץ; אלף מצידך - שמירת המלאכים); **רבנו האר"י** (האזוב על השולחן); **החיד"א** (שקית הזעתר); יסוד ושורש העבודה (ההודיה על השמירה); **מורנו רבי עזרא עטייה** ו**רבי אברהם אנטבי** - מעשיות.

מבוסס על תמלול השיעור

לצפייה בשיעור: https://youtu.be/Qex4nbjlZ7E

הסודות להצלחה שלך | www.yoursuccesstoolbox.com